KA KHUBOR BABHA
lang ia ki
ROMAN KATHOLIK
bad ia ki
PROTESTANT

Ba la pynwan shu ka ktien Khasi da ka

Shillong Christian Youth Organisation and Conference.

CONTENTS

Ki Jingkdew-Lamphrang

(1) Da I Rev. D Galyne, Lawbah.

(2) Da I Rev. Kelvinell, Theological College, Cherrapunji

		PAGE
I	U POPL JONG KA BAIBL ..	1
II	U LYNGDOH JONG KA BAIBL ..	14
III	KA PURGATORY JONG KA BAIBL .	26

Ki Jingkdew-Lamphrang

(1) Da I Rev. D. Galyne, Lawbah.

***Ka bha ba ka *SCYOC* ka la leh bad pyrkhat na ka bynta ka jingbha u paidbah uba shong khlem jingsngewthuh ia kiei kiei kiba la shu buhrieh na ka jingtip ba dei hok ba uwei-pa-uwei u briew un tip shuwa ba un ngeit. Namar la shu buhrieh ia kiei kiei khlem da pynshai ha khmat u paidbah khamtam kiba dang bieit dang dum khlem ka ktien U Blei bad ka jingshai jong ka Kumta nga sngewbha ia kaba ka *SCYOC* ka la leh da kaba ka la iohi bad pule ia kaba ki 'riewblei bad riewstad ki la thoh namar ki la tip ia kiei kiei baroh

(Rev.) D. Galyne.
2[illegible]-2-1962

(2) Da I Rev. Kelvinell, Theological College, Cherrapunji.

***Nga sngewkmen shikaddei ba ka Seng ki Samla Khristan ha Soi Shillong *(Ka Shillong Christian Youth Organisation & Conference)* ka la khich ban pynmih ia kane ka jingthoh kaba donkam eh shaphang u Pope, ka Jinglong-lyngdoh bad ka Purgatory jong ki Baibl haba ia pyrshang bad u Pope, ka Jinglong-lyngdoh bad ka Purgatory jong ki Roman Katholik Haba shu sngap ne pyrkhat ia kine ki kyrteng ne sobjek, ngi sngew ba kim da donkam eh ia ngi ki Khristan jong ka balang Presbiterian Hynrei ynda ngi la pule ia kaba la thoh la kdew hangne, ngi iohi ba ka long shisha kaba da donkam bad myntoi eh ia ngi ban tip shai bha ia ki jingshisha bad jinglong kiba dei bad ia ki jingpyrkhat ne jingpyrshang ba bakla shaphang ka Jingngeit, ka Jingpynim bad ka jinglong Khristan hi. Kane ka jingthoh shaphang kine ki sobjek ka long kaba la buh bniah bha bad kan ai jingshai ia kito kiba pule ia ka da kaba pyrkhat shisha

Shisha katei ka Seng ki Samla Khristan ka la pynmih bun ki kot-lyngkdop *(Tract)* shaphang ka Gospel bad ki jingshisha ka Niam

bad Jingngeit Khristan; hynrei kane ka jingthoh shaphang ki jinghikai kiba dei bad kiba bakla ruh shaphang ka Jingpynim Bakhraw-Baphylla eh, ki don ki khubor ba ki lok Roman Katholik bad ki Khristan ki balang jong ngi ki dei eh ban tip bad kynmaw de.

La pyni shai ha kane ka jingthoh kumno bad balei ba ka jinghikai ki Roman Katholik shaphang u Pope, ka Jinglong-lyngdoh bad ka Purgatory ka long ka bym shisha, ka long ka jingthaw-nang-stad ki briew na ka bynta ka jingthmu bad jingkwah jingmyntoi bymdei jong ki hi. Bad la pyni ruh aiu ka Baibl ka kren bad hikai shaphang kine.

*   *   *   *

Ngi iohsngew bad shem ba la don la mih bunsien ki nongialap kiba sngewsarong, kiba iaroh eh ia lade bad tang ka jingngeit jong ki — ki kren iaroh tang ia lade bad ki shu krenbein ia kiwei haba ki phla ne ialap. Kim bat bad kim pyrkhat ba ka jingngeit bad jingpynim bashisha ki dei ki jingai U Blei. *** Ki la don teng ki briew kiba kam bad phla ba ki long ki kynja nongpynim ne ki kynja tyndong ban pynwan jingpynim ha kito kiba ngeit ha ki, hynrei kata baroh ka long tang ka jingwad bor bad burom ia lade ka bym don jingshisha. *** Ym don jingpynim hawei hawei pat ne da kiwei pat ki lad ne jingpyrshang briew — namar ym don kawei pat ka kyrteng hapoh ka bneng ia kaba la ai hapdeng ki briew da kaba ka dei ban pynim ia ngi *(Ki Kam. 4:12).* Ka jingpynim ka long tang da U Jisu Khrist U Trai bad tang da U hi — Uba la im, la iap bad la mihpat ruh na ka bynta ka jingpynim ia ngi.

*   *   *   *

La ka jingthoh ka la kham jrong khyndiat hynrei kham bun na kiei kiei ba la kdew la batai ha ka ki long kiba myntoi bad kiba donkam. Kumta nga sngewdei ban kyrpad ia ki 'riewdkhot baroh ha ki balang jong ngi khamtam ki nongialam ba kin ia pynleit per katto katne ban pule bniah ia kane ka jingthoh bad pyrshang ban sngewthuh ruh ia ki jingshisha bad jingkdew jingpyni ba la buh ha ka.

(Rev.) Kelvinell.

14-3-62.

Ka Khubor Babha lang ia ki Roman Katholik bad ia ki Protestant.

Kumno ka Baibl ka hikai shaphang:-

(1) U Pope, (2) Ka Jinglong Lyngdoh, bad (3) Ka Purgatory.

(Da U Rev. John Linton, Canada)

(By permission).

Ba la pynwan sha ka ktien Khasi da ka

Shillong Christian Youth Organisation & Conference

I

U POPE jong ka Baibl.

Ka Khubor Babha ba la ong haneng ka long kane: Lada phi ngeit bad ieit ia U Trai Jisu ha ka jingsngur bad jingshisha, bad lada phi shaniah tylli lut ia la ka jingpynim ym hano hano hawei pat, hynrei tang ha ka jingiap jong U hi ban siewspah ia phi na ki pop jong phi, halor ka iktiar jong ka Ktien U Blei to tip phi ba ha kata ka khyllipmat ba ka jingiap ka pynlip jar lane khyrdep sbak ia ki khmat jong phi, ha kata hi kajuh ka khyllipmat phin peit phar ha Bneng ha khmat U Khrist Uba U Nongpynim jong phi. Wat kiba 'riewblei eh napdeng ki Roman Katholik hi ki im bad ki iap ha ka jingkhynniuh bad ka jingsngew sheptieng ia ka Purgatory, kaba long, kat kum ka jinghikai ka Balang Rom — ka jaka sha kaba uba iap u dei ban leit rung hangta ban pynkhuid ia u lyngba ka jingshah shitom bad ka kordit shuwa ba un bit ban ioh ia ka bneng — bad khlem da tip ei ei shaphang ka jingkular jong ka jingpynim kaba ka Baibl ka kren, khlem artatien ia kiba kum kita kan long ka khubor babha eh ba kin tip ba hadien ka jingiap ym ju don kaba kum kata ka jaka pynkhuid pop sha kaba ka mynsiem u nongiap kan leit ban sangeh ban shah shitom bad ban shah pynkhuid shuh shuh. Ka Ktien U Blei ka kren bad ka hikai shai kdar ba ha ka por ba u iap ka mynsiem u 'riewngeit bashisha ha U Khrist ka leit beit sak sha Bneng ba la pynksan janai da ka jingngeit jong u hi ha ka snam basiewspah jong U Khrist.

Ka jingpynim ia u briew ka long tang ma-ka hi kaba donkam tam eh kaba u briew u dei ban pyrkhat, bad haba ka long kumta ka long kaba shongnia ban ong ba lada U Blei U long U Blei Uba hok,

U la dei ban ai ia ngi kawei bad tang kawei hi ka ktien kaba shai ka ban iathuh ia ngi kumno ban ioh jingpynim. Hato don shibun ki lynti ban poi sha Bneng ne tang kawei? Lada tang kawei, kaba kumno kata? Kaei ka kashari ba ha khlieh tam eh ia ngi sha kaba ngi lah ban apil ha kiei kiei kiba kynja-mynsiem?

U Trai jong ngi U la lah jubab ia kane ka jingkylli ha kane ka dkhot kaba uwei-pa-uwei kiba khein kor ia ka jingpynim ia la ka mynsiem ki dei ban pule, ban spel lyndet, bad ban puson bha. Kata ka dkhot ka long kane: *"Uta uba kyntait noh ia nga, bad u bym pdiang ia ki ktien jong nga, u don kaba pynrem ia u: kata ka ktien ia kaba nga la kren, kata kein kan pynrem ia u ha ka sngi khadduh"* (Ioan. 12:48).

Hato don kawei pat ka ban kham shai ban ia kane? Kata kaba long tang ma-ka hi ka nongbishar ba ha khlieh tam eh ha kiei kiei kiba iadei ia ka mynsiem u briew, dei ka Ktien U Blei. Ka Baibl ka dei ban long tang ma-ka hi ka nongbishar jong ngi. Ym dei kaei kaba kano kano ka Balang ka ong ne hikai ka ban bishar ia ngi. Kata ka long ka jingmut bashai kdar jong kitei ki ktien U Khrist. La ka Balang jong ngi ka long ka Balang Roman Katholik, ne ka Balang Protestant ne ka Balang Grik, ne kano kano, kata kam lah ban rai ia ka jingpynim jong ngi ha ka akher-ka-sngi. U Jisu Khrist U la kren shai kdar ba dei tang ka Baibl hi ka ban pynksan ne pynrem ia ngi ha ka akher-ka-sngi.

Mano kein ban iathuh ia ngi aiu ka Baibl ka mut? Kano ka Balang kaba lah ban ai ka jingmut bashisha jong ka Baibl? Dei ha kane kein ba nga apil ha phi ki lok Roman Katholik kiba pule ia kane ka khubor — namar kumba uwei-pa-uwei na ngi ngi hap ban ai jingkhein ha khmat U Blei namar la ka jong ka jingpynim, ka long ka jingkitkhlieh jong ngi hi shimet shimet ban pule ia ka Baibl da lade hi. Ka long kaba mynsaw ban shu iehnoh ia kat kane ka kam iap kam im kaba khia ha kiwei pat ban pynbatai ia ka ha ngi. Lada U Jisu Khrist U ong ba dei ban bishar ia nga da kaei ba U Blei U la ong ha ka Baibl, te nga kum u briew uba pyrkhat bad uba sngewthuh nga dei ban leit da lade hi kein sha ka Ktien U Blei, bad ban shem ruh da lade hi aiu U Blei U ong shaphang ka lynti jong ka jingpynim. Nga kyrpad ia phi to leh ia kane.

Tharai mynta lada u briew u shu shim beit, namar la hikai bad la pynsngewthuh ia u kumta, ba um long uba bit ban sngewthuh shaphang ka lynti jong ka jingpynim, bad namarkata u rai ban iehnoh ia ka jingpynim ia la ka jong ka mynsiem ha ka balang kaba u don — kan jia aiu ia u lada kata ka balang ka bakla? Hato U Blei

Un pynim ia uta u briew tang namar kata ka jingshaniah sngur mynsiem kaba u la pynshet ha ki nongialam bakla jong u? U Jisu Khrist da lade U la ai ka jubab kaba shai ia kata ka jingkylli kumne: "*Kata ka ktien ia kaba nga la kren, kata kein kan pynrem ia u ha ka sngi khadduh.*" Te lada kumta, bad ka long shisha ruh kumta, ba lada kata ka balang ha kaba une u briew u don ka la bakla, une u briew u long uba la rem junom bymjukut. U Blei U la kren shai kdar ha ka Baibl ba ym dei kano kano ka balang ka ban long ka nongbishar ia u briew. Ka Ktien U Blei ha ka Baibl ka long ma-ka bad tang ma-ka hi ka ban bishar ia u briew, hangne bad lawei.

Hynrei tharai pat ba uta u briew u pdiang kum ka jingshisha ia kaei ba U Khrist U la ong ba tang ka Baibl hi ka long ka nong-bishar, bad u leit beit sha ka ban shem da lade hi aiu U Blei U ong shaphang ka jingpynim ia ka mynsiem jong u, phi tharai un shem aiu? Un shem, kumba kiba bun ki 'riewngeit ki la shem, ba ia ka lynti ka jingpynim la pynpaw shai kdar khlem bakla ei ei ruh bad ba lada u kwah ban ioh jingpynim, un ioh ia ka bad un ioh kumne kumne ruh. Ha ki ktien jong ki Jingthoh Bakhuid ia kane ka lynti la kdew shai bad beit katta katta katba uno uno u nongleit jingleit, la u long uba bieit katno katno, un ym bakla lad.

Ka Baibl haba ka kren shaphang ka jingshisha, ka pyni shuwa da kaei kaba iapher bad iapyrshah ia kata ka jingshisha, ba da kumta yn kham lah ban batai pynshai shaphang kata ka jingshisha hi. Kata ka mut ba ka pynpaw ia ka jingshisha da kaba kdew shuwa ia kaei kaei kaba khongpong lane kaba marpyrshah ia ka. Kum ban ai nuksa, u Titos u ong ha (3:5): "*la pynim ia ngi, ym na ki jingleh ka hok, kiba ngi hi ngi leh, hynrei katba kum ka jingisynei jong U.*" Ngi pule ruh ha Ioan. 1:12,13: "*Hynrei kat kiba la pdiang ia U, ha kito U la aibor ban long ki khun U Blei, kata ha kita kein kiba ngeit ha ka kyrteng jong U kiba la kha, ym na ka snam* (kata ka mut, ym da ka jinghiar-pateng) *lymne na ka mon ka doh* (kata, ym da ki kam babha jong ngi,) *lymne na ka mon u briew* (kata, ym da ki rai briew kiba iadei bad ki niam ki rukom, bad ki rukom dehniam u lyngdoh kiba paw tang habar), *hynrei na U Blei.*"

Ha kane ka khubor ngan pyndonkam ia ka jinghikai Roman Katholik (1) shaphang u Pope, (2) shaphang ka Jinglong-lyngdoh, bad (3) shaphang ka Purgatory kum ka nongrim bad nangta ngan sa ianujor bad pyni ia ka jingiapher da kaba pyni kumno ka Baibl ka hikai shaphang u Pope, shaphang ka Jinglong-lyngdoh, bad shaphang ka Purgatory.

Ka Balang Roman Katholik ka kam ia u Pope ba u long u nongmihkhmat (uba don ka bor Blei) jong U Khrist, bad ba u hiar-pateng na u Petros.

Ia ka Balang Roman Katholik la seng halor ka nongrim ba u Pope kum u khlieh jong ka balang u long u nongmihkhmat jong U Khrist ha kane ka pyrthei, bad ba la pynkhamti bor-Blei ruh ia u. Ka dawa ba ia kane ka 'bor-Blei' la pynkhamti nyngkong eh ia u Apostol Petros bad hadien kata la ai pateng ia ka "*kum ka rukom hiar-pateng na ki apostol lyngba ki Pope pateng-la-pateng da kaba 'buh ki kti'.*" Kum u nongmih-khmat jong U Khrist u Pope pat u ai ia kane kajuh ka bor ha ki lyngdoh (phadar) kiba, ha kane ka rukom ki sngew ia lade ba ki long ki ejen (agent) jong U Khrist ha ka pyrthei. Dei na kane ka daw ba ki Roman Katholik ki kubur skhem ba "*ym don jingpynim shabar na ka Balang Rom.*"

U Kardinal Gibbons, uwei na ki rangbah bad u ksiang lane u 'riewstad jong ka Balang Roman Katholik, ha ka kot jong u kaba kyrteng, "*Faith of our Fathers*" ("Ka Jingngeit ki Kpa tymmen jong ngi") ha ka pej 95 u ong kumne: "*Ka Balang Roman Katholik ka hikai ba U Trai jong ngi U la pynkhamti ha u Petros ia ka jaka bad ka burom ba ha khlieh tam eh ha ka kam synshar khadar ha ka balang jong U baroh kawei, bad kane kajuh ka bor synshar ba-kynja-mynsiem kaba ha khlieh tam eh ka shong sah tang ha ki Pope bad ki Bishop jong ka Rom, kum kiba hiar-pateng beit na u Petros. Kumta khnang ban long ki nongbud bashisha jong U Khrist, baroh ki Khristan ki dei ban don ka jingiasoh mynsiem bad ka Khet Bishar u Pope ha Rom, ha kaba u Petros hi u dang synshar da lade lyngba ne ha ka met ki nonghiar-pateng jong u.*"

U Kardinal Gibbons u ong shuh shuh, "*Kano kano ka balang ka bym ithuh bad bym pdiang ia u Petros kum u mawseng ka nongrim jong ka, kata kam long ka Balang U Khrist.*"

Kumta na kane ngi iohi shai kdar ba ka Balang Roman Katholik ka ieng tylli ha kane kawei ka jinghikai — ka jinglong ba ha khlieh tam jong u Petros kum u nongsynshar ba ha khlieh tam bad kum u mawseng ka nongrim jong ka Balang Kristan. Lada ngi lah ban pyni bad pynshisha na ka Ktien U Blei ia ka jingbakla jong kane ka jinghikai, ka nongrim jingngeit jong ki baroh kawei kan shu twa hi.

Ko ki lok jong nga, la phi dei u Katholik ne u Protestant, nga kren skhem ha phi ba ka long kaba jem eh ban pyniap nia ia kane ka jinghikai ba ialam bakla, bad ka la long ka jinglyngngoh bad ka jingdum kaba khraw ia kito kiba shabar ka jingngeit Katholik hato da kumno kein kito kiba la nang la stad bad kiba shemphang hapdeng ki Katholik ki shah ialam bakla bad shah pynbieit ia lade ha kaba kum kane ka jinghikai khlem da wad ban pule ia ka Baibl ryngkat bad ka jingduwai khnang ban shem la kane ka jinghikai ka long ne em kaba shisha

Nga tip kin don napdeng ki Katholik ki ban ong ba nga kum u Protestant nga la shu kren shitrhem bieit kumta, hynrei nga ngeit ruh ba don hapdeng jong ki ki briew kiba sngur mynsiem bad kiba shemphang ki ban ym riej ban phla ia ka jingshisha ka jingshem jong ki ba don wat napdeng ki Katholik hi kiba la kdew ba ka Baibl bad ka Histori ki pyni shai ba ka jinghikai ba u Petros u long u khlieh-duh jong ka Balang, ka long ka bym shisha, bad kumjuh ka long kumta bad kiwei kiwei pat ki jinghikai shong-tynrai jong ka Balang Roman Katholik.

Ia ka jingdawa ban pynngeit ba u Petros u long u mawseng jong ka balang la seng nongrim tang halor kawei ka dkhot ia kaba la sot lane weng na ka jingiadei bad kiwei pat ki dkhot ha ki Jingthoh Bakhuid bad la pynieng marwei ia ka ban batai ba la pynkhamti ia ki bor bakyrpang ha u Petros, wat la u Mathaios bad u Ioannis ki la thoh shai ha ki Gospel jong ki ba ia kine kijuh ki bor bakyrpang, U Khrist U la pynkhamti ruh ha baroh ki synran jong U *(Math. 18:18; Ioan. 20:23)*.

Ha ka jingphla bakhraw jong u ha Math. 16:16–17 u Petros u la ong: "*Me long U Khrist, U Khun U Blei baim. U Jisu te U la iathuh bad U la ong ha u, Suk ma me, ko Simon u khun u Jona: naba ka doh bad ka snam kam shym la pyni ia kata ha me, hynrei U Kpa jong nga Uba ha bneng. Nga ruh nga ong ha me, ba me long u Petros* (Ha ka ktien Grik ka long 'Petros' kaba mut u 'maw') *Ioan. 1:42, bad halor une u Mawsiang* (Hangne pat ka ong "petra" —u Mawsiang) *(1 Kor. 10:4) Ngan tei ia ka balang jong nga.*"

To mynta ngin iapeit bha. Ka Rom ka hikai ba u Petros hi u long u mawsiang bad halor jong u la tei ia ka Balang. Lada kata ka long kaba shisha te ki Jingthoh Bakhuid baroh shilynter kin ban ia kane kajuh ka jinghikai. Hynrei ngi shem ba baroh shilynter ka Baibl ka hikai ba katei ka "Jingphla jong u Petros" ba U Khrist U long U Khun U Blei ka long ma-ka u "mawsiang" halor uba ia

Ktien U Blei. Kumno kein uno uno u Khristan bashisha u lah ban-ym ngeit ia ka Ktien U Blei kaba dei ban long tang ma-ka hi ka-nongbishar jong ngi, bad ban bud noh pynban ia ka jingong u briew?'

Ym shym don jinghiar-pateng jong ki Pope na u Petros

Nalor kata pat, lada uno uno un pule ia ka histori jong ka Balang ia kaba la thoh khlem da noh shiliang lane iashah ia kano-kano ka liang, un shem ba ka balang Roman Katholik kam pat shym la paw kaba donbor, hynrei tad haduh ka spah-snem kaba san; un shem ba ym shym la ju don u kyrwoh ka jinghiar-pateng kaba khlem dkut jong ki Pope naduh u Petros; un shem ba ha kawei ka khen haduh lai ngut ki Pope ki iaknieh ia ka Khet Pope. Hangno te kan don kata ka jinghiar-pateng ki Pope kaba khlem dkut? Un shem ruh ba ka la don ka por ha ka histori ha ki spah-snem naduh kaba saw haduh kaba khadsan kaba ki khot ka "Pornocracy" *(lane ka Jingshynshar jong ki Nuti)* ha kaba kine ki nuti *(namarkata, ym U Blei)* ki la pynshong halor ka khet Pope ia la ki jong ki 'rang-da-jied, bad kine ki la long ki briew kiba sniew bad barunar shikaddei eh, kumba bun ki nongthoh histori kiba long ki Roman Katholik hi ki hap ban kubur.

Na ka histori ngi shem ruh ba ha ka Dorbar–Bah u Pope kaba ki khot ka Vatican Council ha ka snem 1870 haba la don ka jingiasaid shaphang ka jingbymlah ban bakla jong u Pope, 21 ngut ki Archbishop bad 65 ngut ki bishop ki la ieng pyrshah ia kata. Ha kata ka dorbar u Archbishop Roman Katholik, u Strossmaye uba long u briew uba la nang la stad shibun, u ong kumne:

"Haba la ban khia ia ka mynsiem jong nga da ka jingsngew kitkhlieh kaba ngan hap ban ai jubab ha U Blei hi, nga la pynshitom khop ia lade ban pule bniah ia ka Testament Barim bad Bathymmai, bad nga la wad bniah na kine kiba long kum ki rishot jong ka jingshisha ban shem la une u Pope uba synshar mynta, u long shisha ne em uba hiar-pateng na u Petros, u nongmihkhmat jong U Khrist ha ka khyndew, bad u nonghikai bakhuid bakhlem pop jong ka balang. Nga shem ba ha ki snqi jong ki apostol ym shym la kren ei ei shaphang u Pope kum uba hiar-pateng na u Petros bad kum u nongmihkhmat jong U Jisu Khrist. Mynta hadien ba nga la pule bniah bha ia ka Testament Bathymmai baroh kawei nga phla ha khmat U Blei, da kaba rah ia la ka kti sha ka dur diengphna U Khrist, ba ngam shem ei ei satia wat ka syrngiew jong ka jingdon Pope kumba ka long mynta."

U pynkut ia-la ka jingkren badonnam jong u da kine ki ktien:

"Nga la sngewskhem bha (1) Ba U Jisu U la ai kajuh ka bor ha kiwei pat ruh ki apostol jong U kumba U la ai ha u Petros. (2) Ba ki apostol kim shym pdiang ba u Petros u long u nongmihkhmat jong U Khrist. (3) Ba u Petros hi um ju pyrkhat ia lade ba u long u Pope lane ba u la leh kumba u long uta u Pope. (4) Ba ki Dorbar–bah kiba la long mynshuwa ha ki saw spah snem kiba nyngkong mynba ki dang niew ia u bishop jong ka Rom kum uba don ka kyrdan kaba heh tang namar ba u don ha ka hima Rom (kaba long ka hima kaba khraw tam ha kata ka por), *ki la ai ha u tang ka burom kaba kham halor ia baroh, hynrei kim shym la ai ha u ka iktiar lane ka bor-synshar halor kiwei pat. (5) Ba ki lyngdoh lane ki kpa bakhuid ka balang Katholik kim shym pdiang ba kane ka jingphla bakhraw 'ME LONG U PETROS BAD HALOR UNE U MAWSIANG NGAN TEI IA LA KA BALANG' ka mut ba ia ka balang la tei halor u Petros* (kaba mut u maw) *hynrei halor u mawsiang, uba long kata ka jingphla jong u apostol Petros. Nga pynkut nia da ka jingsngewshlur, ryngkat bad ka sakhi jong ka histori, bad ka jingpynshong nia bha, bad ka jingtipbriew, bad ka jingiatiplem ruh kum u Khristan, ba U Jisu Khrist Um shym la pynkhamti halor u Petros ia ka jinglong ba ha khlieh tam eh ha ka Balang, bad ba ki bishop jong ka Rom kim shym la long ki nongsynshar ba ha khlieh tam jong ka balang hynrei ka la long tang ka jingkurup lane jingknieh noh sha lade hi ia baroh ki hok jong kiwei pat ki nongsharai balang."*

Te mynta lada nga long u Katholik uba 'riewblei bad lada uno uno da kaba sngew burom un buh ia kine ki ktien une u Archbishop Katholik ha khmat jong nga, nga tharai ngan nym thiah nym dem shuh tad haduh ba ngan da pynshisha na ka Baibl hi, la kine kiei kiei ki long kiba shisha ne kiba lamler. Lymda kumta kumno ngan jubab haba yn kynnoh ia nga ba nga long u 'riewnang 'riewstad uba khawpud haba nga kiar ban bishar hok ia kane ka jingkylli? Kumno ka mynsiem jong nga kan ioh jingsuk? Hato ka jingpynim bymjukut jong nga hi kam don ha ka jingma kaba khraw? Kumno lada ki rangbah nongialam jong nga ha ka balang ki la bakla? Kan ym iarap ia nga wat la nga ngeit hok katno katno ba ki ki dei bad kim bakla. Ki ktien jong U Nongpynim jong nga kin iaisawa hi ha ki skhor jong nga. *"Kata ka ktien ia kaba nga la kren, kata kein kan pynrem ia u ha ka sngi khadduh."* Nga

phla shai ba ngan ym thiah ym dem tad haduh ba ngan da iit bniah na ki Jingthoh Bakhuid ban shem la kine kiei kiei ki long shisha kumta ne em. Da ka jingmut kaba beit shisyrtap mynsiem ryngkat bad ka jingduwai ban ioh jingshai na U Blei, ngan pule lyngba ia ka Testament Bathymmai baroh kawei haduh ba ngan da ioh ka jubab kaba pynhun ia la ki jingkylli.

Bad, hato U Blei U la buh ia uno uno ban long u nongialam ia nga ha kane ka jingwad jong nga ia ka jingshisha? Hato don uno uno ba la thung da U Blei na bneng hi u ban shim ia kiei kiei ki jong U Khrist bad ban pynpaw ia ki ha nga? Hato U Jisu Khrist U la ju kular ia uba kum uta u nongialam bad u nongbatai pynshai ia ki Jingthoh Bakhuid, uba ka kam jong u ka long ban pynpaw ia ka jingshisha jong ka Baibl ha kito baroh kiba wad bad kiba kwah ban tip ia ka ha ka jingsngur mynsiem bad jingangnud bashisha? Ka jubab ia kata ka ialam ia ngi sha ka jingshisha kaba kane ka khubor ka don ban ai.

U Pope jong ka Baibl dei U Mynsiem Bakhuid.

Kumba U Jisu Khrist U don la ka kam shipor, U da wan beit na U Kpa na ka bynta kawei ka jingthmu bakyrpang la ka jong hi, bad haba kata ka jingtrei jong U ka la dep U la iehnoh ia ka pyrthei ban leit phai pat sha la U Kpa, kumta ruh ia U Mynsiem Bakhuid la phah na U Kpa ban leh ia kawei ka kam bakyrpang la ka jong hi, bad ynda haba kata ka jingtrei jong U ka la dep, U ruh Un sa iehnoh ia ka pyrthei ban leit phai pat sha Bneng.

Te mynta, kaei bad kaba kumno kane ka jingtrei bakyrpang jong U Mynsiem Bakhuid? Ka long ban shim ia ka jaka jong U Khun ha ka khyndew, bad ban long U Nongmihkhmat jong U ha ka Balang ha kane ka iia jong ka Jingaiei. Un long ma-U hapdeng ka Balang shityllup kumba U Jisu Khrist U la long hapdeng ki synran jong U mynba U dang don da lade ha ka met kum U nongsneng nongkraw bad U nongialam jong ki. Ka kam jong U Mynsiem Bakhuid, kat kumba la thoh ha ki Jingthoh Bakhuid, ka long ban long U Nongmihkhmat jong U Khrist ha ka khyndew, u Nongmihkhmat jong U ha ka Balang haba U Um don shuh.

Khmih mynta ha ka Ktien U Blei hi bad bishar ma-phi la kane kam long ka jinghikai kaba shai kdar jong ki Jingthoh Bakhuid. Haba U Khrist Un sa iehnoh ia la ki jong ki synran, U la ong, "*Nga ruh ngan duwai ia U Kpa, te un ai ha phi ia uwei pat u Nongpyntngen, ba un ioh iaisah lem bad phi ha la ka 'rta; ia U*

Mynsiem ka jingshisha kein... namar u iaisah bad phi, un long ruh ha phi. Ngam iehnoh khunswet ia phi: ngan wan pat ha phi... Hynrei uta u Nongpyntngen, U Mynsiem Bakhuid, ia uba uta U Kpa un phah ha ka kyrteng jong nga, uta kein un hikai ia phi ia kiei kiei baroh, bad un pynkynmaw ia phi ia kiei kiei baroh kiba nga la ong ha phi" (Ioan. 14:16–18, 26).

U Jisu hangne U kren da kaba shai kdar ba U Mynsiem Bakhuid Un shim ia ka jaka jong U ha ka Balang bad Un long kum U Khrist hi ha kawei pat ka dur naba une U Mynsiem Bakhuid Un shim na ka jong U Khrist hi bad un pynpaw ia ka ha ka Balang *(Pule Ioan. 16:13-15)*. **U Mynsiem Un long U nongmihkhmat jong U Khrist** haba U Um don shuh ha ka khyndew.

Ka kam bad ka jingtrei bakongsan tam jong U Mynsiem ka long kum u nonghikai bad u nongpynpaw ia ka jingshisha kumba ngi pule, "*Hynrei ynda u la wan ma–u, U Mynsiem ka jingshisha kein, un ialam ia phi sha ka jingshisha baroh*" (Ioan. 16:13). Ha ki ktien kiba shai kdar bad ha kiba ym lah ban ong da kumwei pat la ai ia U Mynsiem kum u nongpynpaw ia ka jingshisha, Uba la thung ban pyniaid bad pyntrei kam ia baroh ki jingthmu bad hukum jong U Blei hi, bad u khlieh synshar ba halor tam ha ka Balang. Ia ka jingknia bymjukut kaba U Kpa bad U Khun ki la pyndep halor u lum Kalbari na ka bynta ka jingpynim ia u khunbynriew la dei ban pyniaid bad sam, ym da uno uno u briew tang marwei hi lane da ka shikynhun ki briew, hynrei tang da U Mynsiem Bakhuid ba-la-kyrkhu bad tang da U hi. Kumba don uba ong, "*Ka long kaei kaei ka bym lah ban pyrkhat ba ia kane ka jingknia bymjukut lah ban pyniaid bad sam bha da uno uno uwei pat uba kynja-briew lait na U Mynsiem Bakhuid. Ym don matti briew kaba biang kaba lah ban long ka nur ha kaba ka jingaiei Blei kan tuid sha ka pyrthei.*"

U Pope jong ka Baibl namarkata um dei u briew hynrei U Blei hi da lade ha ka Person jong U Mynsiem Bakhuid. Haba U Jisu Khrist U la kiew sha Bneng, U la shong ha ka kyrdan ka bor ba ha khlieh tam hangta. Haba U Mynsiem Bakhuid U la hiar na bneng, U la shim ia ka kyrdan ka bor ba ha khlieh tam eh ha ka Balang kum u khlieh-duh, u nongpyniaid bad u nongialam jong ka.

Mano mano ki lah ban pule shaphang kane ha ka kitab Ki Kam ki Apostol ia kaba la ju khot bunsien Ki Kam U Mynsiem Bakhuid. Hangto la iathuh ter ter ia ka jingroi shaphrang jong ka Balang kaba nyngkong bad kaba barabor ka la long tang hapoh ka jingialam

bad ka jingpyniaid U Mynsiem Bakhuid marwei hi. Baroh shilynter-jong kane ka kitab ym shym la iohi ia uno uno ruh u briew uba trei ia ka kam kum u nongmihkhmat jong U Blei, em, la u Petros lane u Paul lane uno uno uwei pat na ki apostol. Hynrei dei U Mynsiem Bakhuid kein ia Uba ym lah ban iohi, Uba la long u nongialam bad u nongpyniaid ia kiei kiei baroh naduh basdang haduh bakut jong kane ka Kitab.

U Dr. S. E. Slocum u ong kumne: "*La buh ha ki jingthoh jingtar ba ia baroh ki jingtrei jong ki synran la ialam bad la pyrsad-mynsiem da U Mynsiem Bakhuid. Ha kane ka kitab Ki Kam ki Apostol kaba don 28 tylli ki lynnong la jer kyrteng haduh 58 sien ia U Mynsiem Bakhuid. Ha ka jingshisha naduh kaba sdang hi ia ka jingtrei ka Balang kat kum ka jinghikai ki Apostol la ialam bad la synshar beit da U Mynsiem Bakhuid kum u nongmihkhmat jong U Khrist ha ka khyndew.*"

Ka long kaba shisha kumta ruh ha ki jingthoh ka Testament Bathymmai baroh kawei naduh Ki Kam ki Apostol haduh Jingpynpaw. Ym don hangno hangno ruh ha ki Shithi sha ki balang ka ban shu phawer wat tang kum ka syrwet ban pyni ba uno uno u Pope bakynja-briew u la leh kum u khlieh-duh jong ka balang lane kum u nongmihkhmat jong U Khrist. Ka long baroh tang ka rukom pateng-la-pateng da ka jingthawnang-stad u briew bad ka jinglen noh ia ka plan bakynja–Blei na ka bynta ka balang. Ka long ka jingbuh bujli da u Pope ba kynja-briew ha ka jaka U Mynsiem Bakhuid kumba u Dr. A. J. Gordon u la ong, bad u ong ia kaba dei ruh: "*Kaei kaba long ka jingbakla bakongsan eh ha kane ka rukom pyniaid jong ka jingsynshar da u Pope?*" Ka long kane-kein — ia ka jingsynshar bad ka iktiar U Mynsiem Bakhuid ha ka balang la kyntait sharud lane ki la lyndet noh, ki shakri ha ka balang ki la leh trai khlieh haduh ba suki-pa-suki ki la kyntur ban shim noh ha lade ia ki hok ki riti jong u khlieh, kat haduh kaba khadduh la mih tang uwei u briew uba kam bad pynieng ia lade kum u nongsynshar ba ha khlieh duh jong ka Balang, u da nud ban kurup bad ban kam kynti ia ka kam bad ka jaka kaba dei hok ka jong U Mynsiem Bakhuid, bad u da khot ia lade u nongmihkhmat jong U Khrist.

Ka jingmih na kane ka jinghikai ba–bakla kaba ka balang Roman Katholik ka hikai da kaba ka pynrung bad buh bujli da ka rukom synshar-briew ha ka jaka ka jingsynshar Blei ha ka Balang, ka long ba ha kane baroh, ka rukom hikai bad ka rukom pyniaid balang jong ki ka dap da kiei kiei kiba bujli noh ia ki jinghikai

shong-tynrai ka Ktien U Blei da ki jinghikai u briew, ki da hikai ba ka jingpynim ia u briew ka shong ha ki kti bad ka ktien jong u lyngdoh ne u phadar ha ka jaka jong ka jingpynkynduh U Mynsiem ha ka dohnud. Sa kawei pat ka jingong jong u Dr. Slocum, u ong kumne:

"Ka niam Katholik ka long ka niam ki 'jingbuh bujli' kumne:

"Ha ka jaka jong ka jingpynkha thymmai kaba da U Mynsiem Bakhuid, ha kaba ia uba ngeit la pynkha arsien, ki Katholik ki buh bujli da ka 'um bakhuid' ia kaba la synreit da u phadar.

"Ha ka jaka jong ka jingiasyllok bakynja-mynsiem ki 'riewngeit da ka jingdon bad ka bor U Mynsiem Bakhuid, ki Katholik ki buh bujli da ka jingleit phla ha khmat u lyngdoh, da ka mass da ki jingmap pop shipor da u phadar, da ki jingduwai ha ka Mari bad ki 'riewkhuid, bad kaba mane blei ia ki dur ba shu thaw.

"Namar ba ym don U Mynsiem Bakhuid, ki Katholik kim ju don jingiaseng-duwai, lane jingiasyllok parabangeit, kim ju leit beit sha U Blei ha ka jingduwai, hynrei ki duwai lyngba ka kynthei ia kaba ka Ktien U Blei kam shym ong ei ei ruh em ba ki dei ban duwai lyngba jong ka.

"Namar ba ym don U Mynsiem Bakhuid ki Katholik ki leh bymsuidniew lane ki leh lyndet ia ka Ktien U Blei kaba ong, "Don uwei U Blei, bad uwei u Ksiang ruh hapdeng U Blei bad ki briew, U Khrist Jisu kein" *bad ki buh bujli ne pynieng da ka Mari kum ka nongiasaid na ka bynta jong ki.*

"Namar ba ym don U Mynsiem Bakhuid ki Katholik ki leh bymsuidniew bad ki leh lyndet ia ka ktien U Khrist kaba ong, 'lada phin pan ia kaei kaei ruh ha ka kyrteng jong NGA ia kata ngan leh kein;' *ha ka jaka ban pan ne duwai beit ha U Blei ha ka kyrteng U Khrist, ki pyrshang ban leit sha U Khrist lyngba ka jingtlot jong ka kynthei—ka Mari, lane lyngba ki 'riewkhuid ba la iap la slem."* Ha kane ka rukom ki kyntait ia ka jingkhot U Khrist haba U ong: *"To wan ha NGA!"*

Ha kane ka rukom kein ka shong ka jingiapher hapdeng ka niam kaba la pynshong nongrim ia lade ha ki rukom pateng-la-pateng da ka jingthaw-nang-stad u briew bad *KATA* kaba ka nongrim jong ka long ka Ktien U Blei. Katba katei kawei ka long ka jingiakhleh milai jong ka jingshisha bad ka jingbakla, kane kawei pat ka long ka Niam Khristan kaba kat kum ka Testament Bathymmai. Ka

niam Roman Katholik ka long kata kaba bteng bad pynneh pynskhem pynban ia ka niam Jiw ia kaba U Khrist U ialeh pyrshah khlem sangeh. U la ong ia ki rangbah ka niam Jiw ha kito ki sngi,—"*Kumta phi la pynduh noh ia ka hukum U Blei da ka rukom pateng-la-pateng jong phi*" (Math. 15:6). U Jisu U pynbeit bad U pynsngap jar ia kawei-pa-kawei ka jingiapher jingmut da kaba kdew sha ki Jingthoh Bakhuid. Lada la thoh ha ka Baibl shaphang kaei kaei, kata ka la biang ia U. Phi ki lok Katholik, hato phim tharai ba ka dei ban long kumta bad phi ruh?

Ia ka jinglong ba halor lane ba ha khlieh tam eh jong U Petros, namarkata, kat kum ka jingshai jong ka Ktien U Blei, ym lah ban pynsabut. U Pope jong ka balang kat kum ka Baibl dei U Mynsiem Bakhuid kein. Nga kyrpad jur ia phi ki lok Katholik kiba la pule ia kane ka jingthoh haduh hangne ban kohnguh ia ki ktien U Khrist kumba la thoh ha ka Gospel U Ioannis 5:39, "*Phi iit bha ia ki jingthoh, naba ha ki phi mut ban ioh ka jingim bymjukut; kita ruh ki long kiba iaphla ia nga.*" Shah ia U Mynsiem Bakhuid ban long u nonghikai jong phi. Phin hap ban ai jingkhein da lade hi ha khmat U Blei namar la ka jong ka jingpynim, ym ha khmat kano kano ka balang. KA BALANG KAM LAH BAN PYNIM IA PHI, DEI TANG U KHRIST UBA LAH BAN PYNIM. Ka Ktien jong U kan long tang ma-ka hi ka nongbishar kut bad ym don kawei pat. Nga da kyrpad jur eh ia phi ban pdiang bad ngeit ia kane bad ban leh ruh kumta. Ka lah ban mut ka lad jong ka jingpynim ia ka mynsiem jong phi junom. Wat leh bymsuidniew ia kane.

Lynnong II

U LYNGDOH JONG KA BAIBL

Haba iapyrshang . ia ka jinglong-lyngdoh kaba ha ka balang Protestant bad ia kata kaba ha ka balang Roman Katholik, ngin shem ba don ka jingiapher kaba khraw shibun hapdeng jong ki. Da kaba sngewburom eh ia kito ki lok baroh, kiba ngeit ha ka jinghikai ka balang Roman Katholik, ngin iapeit khyndiat harum kaba kumno kata ka jinglong-lyngdoh kaba ka balang Roman Katholik ka hikai bad ka dawa.

Kaei Kaba ki Roman Katholik ki Hikai?

Ki lyngdoh Roman Katholik ki long ka kynhun jong kito ki briew kiba la pynkhlad ia lade bak-lybak na u paidlang Katholik

baroh. Nalor ba ki bat ia ki nam bapher bapher kum ki lyngdoh ki shim ruh ha lade ia baroh ka bor synshar ha kiei kiei kiba kynjamynsiem halor u paid bangeit hapoh ka balang Roman Katholik. Kim shah bad kim ailad iano iano ruh u bym pat shym la rung sha kata ka kynhun jong kiba la jied jong ki ban ialap bad ban hikai niam. Ki thung ia la ki jong ki nonghikai kum kiba la aibor da U Jisu Khrist hi, kiba, wat la ka jinglong jingim jong ki ka long kaba kumno kumno ruh, ki sngew ba dei tang ma-ki kiba bat ia ka bor ban pynim ne ia ka bor ban pynrem ruh.

Ia ki rai bad hukum jong ka Dorbar-balang kaba la long ha ka nongbah Trent dei ban pdiang khlem da iasaid da baroh kiba long Roman Katholik, lym kumta kin hap ka saja pynshitom da ka pop baiap lane da kaba ot balang noh syndon ia ki. Katei ka Dorbar bah ka la pynmih kawei ka hukum kaba ong kumne: "*Uta uba niewbein ia u lyngdoh, u niewbein ia U Blei; Uta uba shahshkor ia u lyngdoh, u shahshkor ia U Blei. U lyngdoh u map pop kum U Blei hi. Ka long kaba shai kdar ba ka kyrdan jong ki lyngdoh ka long kaba khraw katta katba dei ma-ki hi hapdeng jong ngi kiba bat ia ka bor bad iktiar baroh ka jong U Blei Bymjukut.*"

Ha kawei ka kot ba la thoh na ka bynta ban ai jingsneng jingkraw ia la ki briew, bad na ka bynta ka jingknia Mass bad jingmap pop da uwei u briew uba long Roman Katholik bad kaba la ioh jingbit ruh na u Bishop Rangbah jong ka nongbah Ottawa, la thoh ia kine ki ktien:

"Haba ym don lyngdoh, ym don jingknia, bad haba ym don jingknia ym don niam satia.

"Khlem u lyngdoh, ka jingiap bad ka jingshah shitom jong U Trai jong ngi ka long kaba shu lehnohei.

"Peit kaba katno ka bor jong u lyngdoh.

"Shikyntien na u lyngdoh, u kpu u kylla blei! Ka kham shisha bad kham lah ban ngeit ia kane ban ia kaba ngeit ba U Blei U la thaw ia ka pyrthei.

"Lada jia ba nga iashem lang ia u lyngdoh bad ia u angel, ngan khublei shuwa ia u lyngdoh U lyngdoh u bat ia ka kyrdan jong U Blei hi."

Bun bun ki Khristan bashisha ki bym dei na ka balang Roman Katholik ki kyndit da ka jinglyngngoh sngewshyrkhei ban iohsngew ne pule ia kiba kum kine ki ktien namar ka shai kdar ba ki long ka jingkrenbein Blei. Kim iadei satia bad ka Ktien U Blei, ka Baibl. Ai uno uno un da pule bniah bha ia ki 27 tylli ki Kitab ha ka

Testament Bathymmai bad un shem ba ym don wat tang kat ï thngiat ruh ha ki ba la phawer ei ei shaphang ki briew kiba don kaba. kum kane ka kyrdan ba kham halor ia kiwei pat ki parabriew kumba ki lyngdoh Roman Katholik ki kam bad dawa ia lade. Ia ka dkhot ne jingong la sot na ka Jingthoh Bakhuid, la batai bakla bad halor kata ka jingbatai pynbakla la pynshong nongrim bad tei ia ka jinghikai shongtynrai ka balang Roman Katholik; bad ym tang katta, hynrei la nang pynlang shuh shuh halor kata pat sa da ki rukom pateng-la-pateng ki briew *(human traditions)* ban pynmih ia ka jinghikai shaphang ka jinglong-lyngdoh ka bym don jingkyrshan ei ei na ka Jingthoh Bakhuid, hynrei da shisha kaba long pyrshah pynban ia ka Jingthoh Bakhuid hi. Pynban ia ka jinghikai kaba kum kata la shu ngeit ia ka kum ka jingshisha U Blei hi da kiba bun bah ki briew kiba beit sngur mynsiem kiba, la ki pule ia ka Baibl da lade, ki batai bad pynwan ia ka tang kat kumba la shah ia ki ban leh kumta da ka balang jong ki.

Shuwa ba ngin iapoi sha kata ka bynta jong ka Jingthoh Bakhuid na kaba ki Roman Katholik ki ong ba la seng nongrim ia ka jinglong-lyngdoh jong ki phadar jong ki, nga kwah ban pynkynmaw ia ki nongpule baroh ba ka Baibl hi ka ong ba ym don uno uno ruh u briew uba lah ban map pop hynrei tang U Blei hi *(Markos 2:7)*. Phin ym shem satia ha ka Baibl ba la don uno uno na ki Apostol uba la leh ksiang ia lade hapdeng U Blei bad u briew ha kaba map ia ki pop; hynrei kum ki nongialap ia ka Gospel, ki Apostol ki pynbna ha ki briew baroh ia ka jingmap ia ki pop da ka Jingngeit ha U Jisu Khrist. Ym ju don uwei ruh na ki Apostol uba la sngew bad la sngap ia ka jingphla pop jong ki briew bad u ban ong, "*Nga la map ia ki pop jong phi.*" La phah ia ki ban ialap ia ka Gospel jong ka jingmap ia ki pop da U Blei hi, bad ban pynbna ba kito baroh kiba ngeit ha U Jisu Khrist kin ioh map ia la ki pop bad kito ki bymngeit kin hap sha ka jingjotbymjukut.

Ki Lai tylli ki bynta na ka Jingthoh Bakhuid kiba ki Roman Katholik ki ong ba ka Baibl ka hikai shaphang ka jinglong-lyngdoh jong ki phadar.

Ha ka kamra kaba haneng, hadien ka jingmihpat jong U, U Jisu U la hukum ia la ki synran ban leit sha ka pyrthei bad ban ialap ia ka jingmap ia ki pop ha kito baroh kiba ngeit ia ka Gospel. Ia kita ki lai tylli ki bynta la thoh ha ka Baibl Roman Katholik hi kumne harum:

"Hadien te U la paw ha kita ki khadwei ngut hi, katba ki iashong bam lem; bad U la pynrem ia ka jingbymngeit bad ia ka jingeh ka dohnud jong ki, naba kim ngeit ia kita kiba ki la lah iohi ia U hadien ba U la mihpat. U la ong ruh ha ki, To leit sha ka pyrthei baroh, bad to ialap ia ka Gospel ha ki bynriew baroh. Te uta uba ngeit bad ioh pynbaptis yn pynim, hynrei ia uta u bymngeit yn pynrem" — Markos 16:14–16.

"Ynda kumta U la plie wang ia ka jingmut jong ki, ia ka ban shemphang ia kita ki jingthoh. U la ong ha ki, Kumne la thoh ba ka dei ia U Khrist ban shah, bad ban mihpat de na ki nongiap ha kaba lai sngi. Bad ha ka kyrteng jong U yn ialap ia ka jingkylla-kaba-mut bad ia kaba map ki pop hapdeng ki jaitbynriew baroh, da kaba sdang na Jerusalem" — Loukas 24:45-47.

"Ynda kumta U Jisu U la ong pat ha ki, Long ka jingsuk ia phi! Kumba U Kpa U la phah ia Nga, Nga ruh Nga phah ia phi. Te haba U la lah ong ia kane, U la pyrsad halor jong ki bad U ong ha ki, To pdiang ia U Mynsiem Bakhuid. Ia ki pop jongno jongno ba phi map, la map ia ki, ia ki pop jongno jongno ruh ba phi bat, la bat ia ki" — Ioannis 20:21–23.

Ha kano ka rukom ki Apostol ki sngewthuh ia kitei ki bynta ba la ong haneng?

U Jisu U la kren ia kitei ki ktien ha ki Apostol, bad dei tang ma-ki hi kiba kham sngewthuh ia kaei kaba U mut. Kumno ki ki sngewthuh ia ki? Da kitei ki ktien ki Apostol ki sngewthuh ba U Trai U la phah ia ki ban ialap ia ka jingmap ia ki pop ha kito baroh ki ban pdiang bad ngeit ia ka Gospel. Haba u nongpop u iohsngew ia ka jingialap ia U Jisu Khrist, lada u ngeit, la map ia ki pop jong u, bad lada um ngeit la bat ia ki pop jong u. Lada u la ngeit ngi dei ban sakhi ba U Blei U la map ia ki pop jong u, hynrei lada um ngeit ngi sakhi ba u dang iaisah hapoh ka jingpynrem ka jong U Blei. Ym don ei ei ruh hangne kaba kren ne kdew ia ka synduk-phla-pop, lane ia ka bor bakyrpang ba la ai ha u lyngdoh ne u phadar ba u lah ban ong ha la u para-nongpop jong u, *"Nga la map ia ki pop jong phi."*

Ha ka jingialap kaba nyngkong eh jong u Petros, hadien ba la phah da U Jisu ia ki synran jong U ban leit ialap sha ka pyrthei baroh, u Petros hi u la ong: *"To phin kylla-kaba-mut bad yn pynbaptis ia phi uwei uwei baroh ha ka kyrteng U Jisu Khrist ia ka*

ban ioh map ia ki pop, bad phin ioh diang ia ki jingai U Mynsiem Bakhuid" (Ki Kam ki Apostol 2:38). Kumjuh ruh u Paul, ia uba la phah da U Jisu hi ban ialap kumba la phah ia kita kiwei pat ki Apostol, u la ong, "*Namar kata to tip phi, ah ki para, ba da une u briew kein ia ka ban map ia ki pop la ialap ha phi, bad da une la pynksan ia u briew baroh uba ngeit*" (Ki Kam 13:38-39).

Lada ka jingbatai jong ka balang Roman Katholik ia kitei ki dkhot ba la kdew haneng ka mut thik kumba ki ki la hikai ia la ki briew jong ki, te u Petros, u Paul bad kiwei pat ki Apostol kin jin da la mih noh na khmat U Khrist ban pynieng ia ki Synduk-phla-pop, bad sdang kaba map ia ki pop ki briew kumba la leh ki lyngdoh Roman Katholik. Hato don hangno hangno ha ka Testament Bathymmai ba ki Apostol ki la ju map pop da lade hi ia uno uno u briew kumba la ju long ka rukom ne ka dustur kaba don ha ka balang Roman Katholik? Ngim shem hangno hangno ruh ba ki Apostol ki la ju dawa ia ki briew ban wan phla ia la ki pop ha ki, bad ba ma-ki hi kin map ia kita ki pop. Sa hangne pat, kumjuh kumba ka la long ha ka jingbatai bakla shaphang ka jinglong-Pope u Petros, ngi iohi ba ia kane ka jinghikai shaphang ka jingmap-pop da ki lyngdoh ruh la seng nongrim halor ka jingbatai ba-bakla ia ka Ktien U Blei.

Ka Jinglong-Lyngdoh kumba ngi shem ha ka Baibl.

Lada ngin phai na ka rukom pateng-la-pateng ki briew kumba hikai ka balang Roman Katholik sha ka Jingthoh Bakhuid, ngin shem ba la iathuh ia ki lai jait ki jinglong-lyngdoh— (1) Ka jinglong-lyngdoh ha ka Testament Barim; (2) Ka jinglong-Rangbah-lyngdoh U Khrist bad (3) Ka jinglong-lyngdoh jong ki 'riewngeit baroh.

1. IA KA JINGLONG-LYNGDOH JONG KA TESTAMENT BARIM LA PYNDEP BAD IA KA JAKA JONG KA LA SHIM NOH DA KA JINGLONG-LYNGDOH BYMJUKUT U KHRIST.

Ia ki lyngdoh ha ka Testament Barim la pynkyrpang ia ki khnang ba kin pyndep ia ki jingknia baroh ha khmat U Blei na ka bynta ki briew. U lyngdoh ka Testament Barim u long u ksiang hapdeng U Blei bad ki briew.

Ka Testament Bathymmai pat ka hikai ia ngi ba ngi im ha kawei pat ka iia bad kaba kham bha ruh, kaba mut ka juk ne ka iia jong ka jutang bathymmai. U lyngdoh u la wan, hooid, U Rangbah Lyngdoh kein uba long U Jisu Khrist hi da lade, ban ai ka jingknia

kaba tang shisien ai ha khmat U Blei na ka bynta baroh ki nongpop, kumta ba ia ka kam ki lyngdoh ban ai jingknia namar ki pop u paidbah *'la pyndep'* bad ia ki jingknia baroh *'la pyndam khoit.'*

Shaphang kane la kren shai ha ki Hebru lynnong 9 bad 10. Hangta ngi pule: "*...mynta tang shisien la pynpaw ia U ha kaba kut ki iia, ia ka ban pyndam noh ia ka pop da kaba knia ia lade*" (Heb. 9:26). Nangta pat ngi pule: "*...la pynkhuid ia ngi da kata kaba ainguh ia ka met U Jisu Khrist tang shisien ai*" (Heb. 10:10).

Kitei ki dkhot ki iathuh ia ngi ba ka jingknia ha Kalbari ka long ka jingknia kaba tang shisien ai, bad kumta la pyndep lut nadong shadong ia ki jingknia baroh. Ym donkam shuh ban iai-knia, namar ia ka jingdawa ka hok jong U Blei la pyndep bad la pynhun janai junom-la-junom da ka jingknia bad jingiap U Jisu Khrist halor ka diengphna. Dei namar kane ba ka Baibl ka ong ruh: "*Hynrei Une, haba U la ainguh tang kawei ka jingknia namar ki pop junom, U la shong ha ka kti kamon U Blei*" (Heb. 10:12).

Palat ia ka 20 sien la iathuh ia ngi ha ka Baibl ba U Jisu U la shong sha ka kti kamon U Blei ha Bneng, kaba mut, ba ma-U hi U la pyndep ia baroh kaba iadei bad ki jingknia. Ym donkam lyngdoh shuh ki ban dang iai-knia bad ainguh namar ki pop. La pynkut la pynwai syndon ia ka kam jinglong–lyngdoh baroh kaba ngi shem ha ka Testament Barim da U Khrist hi. U la iap tang shisien iap na ka bynta kaba map ia ki pop jong ngi; bad ka Ktien U Blei ka iathuh shai ia ngi da kaba ong: "*Te ha kaba don ka jingmap ia kine, ym don shuh ka jingainguh namar ka pop*" (Heb. 10:18).

Kane ka long shibynta na ka khubor babha ia kaba ngi dei ban iathuh lem ia ki lok jong ngi kiba don ha ka balang Roman Katholik. Ia ka pop baroh la kaba rit ne kaba khraw la pyndam noh khoit da ka jingknia U Khun baieit jong U Blei. U Blei U kwah ia ngi ban ngeit ia kata, bad ban ym sahkut ha ka pungktieh-ahor jong ka jingsheptieng baroh shilynter jingim. Ka Baibl hi ka hikai ba ka dor jong kata kawei ka Jingknia-ainguh namar ka pop ba la ai ha khmat U Blei Uba U Kpa da U Khun jong U hi, U Jisu Khrist, ka palat liam ia kiwei pat, bad kumta kam donkam shuh kiwei pat ki jingknia ban pynkhraw ne pyndap ha ka. La don uwei uba ong kumne: "*Dang donkam aiu shuh ia u lyngdoh haba u Khun U Blei hi da lade U la iap,* 'Uba hok na ka bynta ki bymhok?' *Phin ai aiu pat ia U Blei? Kaba kumno ka jingknia-ainguh kaba kham bha bad kham kor phin ai ha U Blei nalor kata ka jingknia-ainguh bymjukut*

kaba la ai da U Khun U Blei hi? Kynton lut ia ki kam babha jong phi baroh, niewtang lut ia ki jingai bad jingleh isynei jong phi ha kiba duk, wallam lut ia ki jingduwai jong phi, ia ki jingpule Kotbah jong phi, ia ki jingrakhe bniah jong phi ia ki niam ki rukom, ia ki jingkitkhia jong phi ha ka niam, ai lut baroh kaba phi don, hooid, wat ia la ka met jong phi ban shah thang ha ding — hato kine ki jingpyrshang briew baroh ki lah mo ban nang kham pynkhraw shuh shuh ia ka dor jong kata ka jingknia-ainguh kaba da ka snam ba la tuid na ka dohnud U Blei hi Uba-la-wan-long-briew ban shah iap namar jong nga bad jong phi? Mano ba lah ban kham leh tam shuh shuh palat nalor kaba U Jisu U la leh? Ngi dang donkam aiu pat, namar kata, ia u lyngdoh, haba ngi la don U Jisu Khrist Uba long U Rangbah Lyngdoh halor ka iing U Blei?"

2. KA LONG BAROH TANG KA JINGSNGEW-MENG HANGAMEI BAD KA JINGBYMNGEIT BLEI BAN AI HA KI LYNGDOH BAKYNJA-BRIEW IA KA BUROM KUMBA DEI MA-KI KIBA LAH BAN LEH IA KATA KABA TANG U KHRIST HI U LEH BAD U LAH BAN LEH.

Ba la lah weng bad pyndam noh ia ka jait lyngdoh kaba ieng kum ka kynroh pdeng hapdeng U Blei bad u briew la pynpaw ha ka rukom bamaian bad baphylla tam da U Blei hi ha kata ka sngi ba la sahnarphna ia U Khrist, da ka jingkad arliang wak jong ka jingkah ka templ ha Jerusalem. Kane ka jingkah ka long ka pyrda kaba pyniakhlad ia ka jaka-kyntang na ka Jaka-Kyntang-Tam. Sha lyndet jong kane ka jingkah don ka jingtap-isynei kaba long ka dak jong ka jingiaidon ryngkat jong U Blei. Ym don mano mano ba lah ban rung sha lyndet jong kane ka jingkah hynrei dei tang u Rangbah Lyngdoh hi uba ioh ia ka hok ban rung shata. Kane ka jingkah ka pyni "*ba ym pat pynpaw ia ka lynti sha kata ka Bakyntang-tam*" (Heb. 9:8). Hynrei haba kata ka jingjia bashyrkhei ha Golgotha ka la jan kut, bad ba U Khunlangbrot ka jingknia jong U Blei halor ka diengphna U la pyrta da ka ktien kaba jam: "*La Pyndep,*" kyndit kyndit la pyndap ia ka templ da ka jingsawa kaba phylla. La don ka jingsawa kumba tar ia ka jain katba ia kata ka jingkah la kad arliang wak kumba phiah naduh khlieh haduh thian — kata ruh bym da ki kti briew! Ki lyngdoh kiba dang iasbakri ha kata ka por ha ka jaka kyntang ki la shu ia-ang biait da ka jinglyngngoh kaba khraw ban iohi ia ka jingkah ba la kad arliang wak.

Ka mut aiu kane? Ka mut ba U Jisu Khrist hi U la plie ia ka lynti ba uwei uwei baroh u lah ban leit beit da lade hi sha U Blei. Da la ka jong ka kti, U Blei U la kad arliang wak haduh khlieh haduh tbian ia kata ka jingkah kaba la pynkhlad ia U na ki briew. Mynta te ym dei shuh tang uwei u briew ne tang katto katne ki briew ba la jied, hynrei baroh da lade hi ki lah ban tur sha kata ka jingtap-isynei jong U Blei.

Kito ki lyngdoh jong ki Jiw kim shym la sngewthuh satia aiu ka mut kata ka jingkad arliang ia kata ka jingkah. Ia kane ka pyrda ba la kad da ka kti U Blei hi la pyrshang ban syrdep pat ia ka da ki kti ki lyngdoh. Ki lyngdoh ki dang iai-bteng bad iai-ai hi ia la ki jingknia bad jingainguh kumba ki ju leh sa jin sawphew snem haduh kata ka por ba la pynjot ia ka Jerusalem, bad kata ka jingkah ba la syrdep ka dang ieng hi ban pyniakhlad ia ki briew na U Blei.

Ha kine ki sngi, ka jinglong-lyngdoh ha ka balang Roman Katholik ka long ka jingsyrdep pat ia kata ka jingkah kaba la kad. Ki jinglehniam lehrukom, ki sakramen, ki mass, ki jingphla-pop bad kiwei kiwei pat ki jait jingainguh ba dang leh da ki lyngdoh jong ki, ki long ki jingleh kiba kren lane pynpaw ia ka jingpynskhem jong ki ia ka jingdonkam jong kata ka jingkah ia kaba U Blei da lade hi U la weng. Kane ka jinglong-lyngdoh ha ka balang Roman Katholik ka thew ban iai-bteng pat ia kata ka jingknia kaba ka Baibl ka ong ba U Khrist U la *"pyndep lut phar tang shisien knia"* ia lade hi. Ka pyrshang ban pynneh ia kata ka kam ia kaba U Khrist nalor ka diengphna U la pyrta *"La Pyndep."* Ka pyrshang ban pynlang shuh shuh da ki jingleh briew halor ka jingleh bajanai jong U. Ka buh ia ki lyngdoh kiba long tang ki briew kiba dang dap da ka let ka lait suda, ka buh ia ka Mari bad ki 'riewkhuid ba la iap la slem ban ieng kum ki ksiang hapdeng U Blei bad ki nongpop, wat la ka Baibl kaba long ka Ktien U Blei ka ong *"Namar don uwei U Blei, bad uwei u ksiang ruh hapdeng U Blei bad ki briew, U Khrist Jisu, uba U hi ruh U briew"* (1 Tim. 2:5).

Haba U Trai jong ngi U ong, *"Nga Uba long ka lynti, ka jingshisha bad ka jingim de: ym don uba wan ha U Kpa, hynrei tang da nga"* U la pynduh noh ia ki ksiang baroh hapdeng U Blei bad ki briew kumta ba u briew da lade hi u lah ban leit ha khmat U Blei da U Jisu Khrist. Haba ngi la don U Khrist kum U Rangbah Lyngdoh jong ngi hato ngi dang donkam aiu shuh ia uwei pat u lyngdoh?

3. *BAROH KI 'RIEWNGEIT KIBA LA IOH JINGKHA-ARSIEN KI LONG KI LYNGDOH.*

Ka Baibl ka pynduh nia khoit ia ki jingdawa palat ka balang Roman Katholik shaphang ka kam lyngdoh hapoh ka jingpyniaid niam jong ka. Ka Baibl kam shym sngap noh tang hangne, hynrei ka kren shai shaphang kawei pat ka kam lyngdoh ha kaba baroh kiba ngeit ki don bynta ha ka. Don ka jinglong–lyngdoh kaba kiba ngeit lane ki khun jong U Blei baroh salonsar ki don hok bad ka long ruh ka kamram jong ki ban ioh bynta ha ka. Kane ka jinglong-lyngdoh kaba kat kum ka Baibl ka pher bak na kata ka jinglong-lyngdoh kaba ka balang Roman Katholik ka hikai ka bym long satia katba kum ka jinghikai ka Baibl. Ha ka Kitab Jingpynpaw 1:5–6 ngi pule:–

"Ha uta uba la ieit ia ngi, bad uba la sait ia ngi na ki pop jong ngi ha ka snam jong u hi, bad u la pynlong ia ngi ki syiem bad ki lyngdoh ha U Blei bad U Kpa jong U; ha U to long ka burom bad ka jingsynshar sha ki bymjukut ki bymjukut – Amen."

Kumjuh ha ka Shitbi 1 Petros 2:9 ngi pule:–

"Hynrei maphi phi long ka kynja ba la jied, ka jinglong-lyngdoh bakynja-mynsiem, 'ka jaitbynriew bakhuid, u paidlang ba dei eh la u jong hi,' ba phin da ioh pynpaw ia ki jingbha kor tam jong uta uba la khot ia phi na ka jingdum sha kata ka jingshai baphylla jong U."

Peit mynta aiu u Petros u ong shaphang ka jinglong-lyngdoh bakynja-mynsiem, um ong: '*Phin sa long...*' kaba pyni ia ka ban sa wan ne sa jia, lane um ong: '*Phi lah ban long...*' kaba pyni ba la buh kyrpang tang ia kito kiba la jied bad pynkyntang, hynrei u ong: **'Phi long ki lyngdoh'** — hooid kein, wat kito hi ruh kiba u khot, '*ki khunlung ba dang kha*' ha ka dkhot kaba 2 jong katei kajuh ka lynnong. Namar ba ki long ki khun U Blei bad ki 'riewngeit kiba shisha ha U Jisu Khrist, ma-ki baroh phar kein ki long ki lyngdoh.

Kane kein dei ka jinglong–lyngdoh jong ka Testament Bathymmai. Nyngkong, ka jinglong-Rangbah – Lyngdoh U Khrist ha Bneng; kaba Ar, ka jinglong-lyngdoh salonsar jong ki 'riewngeit baroh.

Kawei na ki lad bad ki kabu ia ngi ki 'riewngeit kum ki lyngdoh ka long ba ngi lah da lade hi ban leit beit ha khmat U Blei ha ki jingduwai lyngba ka snam U Jisu Khrist. U Jisu U ong: "*Shisha shisha nga ong ha phi, ba kiei kiei ruh katba phin pan na uta U*

Kpa ha ka kyrteng jong nga, Un ai ha phi" (Ioannis 16:23). U nongpop baroh uba la ngeit bad ia uba U Jisu hi U la sait ha ka snam jong U, la pynlong ia u u lyngdoh ha U Blei, u don ka hok ban duwai beit beit ha U Blei bad um donkam shuh ia uno uno u briew ban iasaid na ka bynta jong u. Ngim donkam ia ka jingiarap ka Mari, lane jong kino kino ki 'riewkhuid, lane uno uno uwei pat u ksiang. Da shisha ym don shuh uwei pat u ksiang da uba ngi lah ban leit ha khmat U Blei, hynrei tang da U Jisu Khrist hi. Ka long kaba shisha ba ngi long kiba pop bad ki bym bit dor satia ban tur ha khmat U Blei — dei hangne ba ki Roman Katholik ki la bakla bad kim shym la lah satia ban iohi ia ka lynti bashisha jong ka jingpynim U Blei. Haba ngi wan ban duwai ha khmat U Blei, ngim dei ban pyrkhat ba da lade hi ngi long kiba bit, hynrei dei U Khrist hi Uba la pynlong ia ngi ban long kiba bit da ka jingim bakhuid bajanai jong U; bad da ka jingknia jong u ia lade halor ka diengphna, U Khrist U la iap na ka bynta ki pop jong ngi bad U la pyndam lut khoit ia ki. U Blei U peit bad iohi ia ngi kumba ngi long ha U Khun jong U. La pynkup bad la niew ha ngi ia ka hok ka jong U Khrist kaba long ka jingaiei ka jong U Blei ia u nongpop baroh uba ngeit. *"Namar da ka jingaiei la pynim ia phi, da ka jingngeit kein; kata ruh ym na phi hi; ka long ka jingai jong U Blei: Ym da ki jingleh kein ba uno uno ruh un ym ioh ban sngew sarong"* (Eph. 2:8-9).

Nalor katei ka jingshisha ba la kdew haneng ba uba ngeit baroh u lah da lade hi ban tur ha khmat U Blei ha ki jingduwai na ka bynta ia lade, don sa kawei kaba ka Baibl ka iathuh ia ngi ba la khot ia uba ngeit baroh kum u lyngdoh ban ai ki jingknia bakynja-mynsiem ha U Blei kumba ngi pule ha ka Shithi u Petros (I Pet. 2:5) — *"Ia phi ruh kum ki maw baim la tei ban long ka iing bakynja-mynsiem, ka jinglong-lyngdoh bakhuid, ban knia ia ki jingknia bakynja-mynsiem, ia kiba diang hun ha U Blei da U Jisu Khrist."* Te hynrei kine kim dei ki jingknia namar ka pop. Em, da lei lei ruh! Namar U Jisu Khrist U la pyndep ia kata namar jong ngi tang shisien knia halor ka diengphna. Ngim lah ban pynlang ei ei shuh halor kata ka jingknia kaba long ka kuna namar ki pop jong ngi. Ka la long kaba janai eh bad kaba U Blei hi U la sngewhun eh ruh ia ka. Ki jingknia jong ngi kum ki Khristan ki long ka jingmane bad ka jingshakri jong ngi ia U Blei.

Kawei na kiba kum kita ki jingknia ka long ka jingknia ka jingiaroh ba la kren ha ki Hebru 13:15 — *"Da U, namarkata, to*

ngin ia ai ka JINGKNIA ka jingiaroh ia U Blei khlem da pud-kata ka long, u soh ki rmiang shyntur kiba phla ia ka kyrteng jong U." Ka jingsngewnguh jong ka dohnud jong ngi ba la pynpaw lyngba ki rmiang shyntur jong ngi ha ka jingiaroh, ka long ka jingknia-kaba u 'riewngeit kum u lyngdoh u ainguh ha ka duwan ha khmat U Blei. Kane ka long ka kamram jong uwei-pa-uwei uba ngeit kum u lyngdoh katba kum ka Testament Bathymmai. Haba ki khun jong U Blei ki iaseng lang ban iamane, bad ki iapynher ia la ki jingrwai bad jingiaroh sha U Blei, ka long ka jingknia-ainguh kaba kiew kum ka jingiwbih ha U Blei. Ia ki jingknia kiba kum kita U Blei U sngewbha eh.

Kawei pat ka jingknia jong ngi kum ki lyngdoh ka long da ki jingai jong ngi ha ka duwan U Blei. Ngi pule ha ki Hebru 13:16: *"Hynrei ia kaba leh bha bad kaba iasam isynei to wat klet phi, namar da kiba kum kita ki JINGKNIA, yn pynsngewbha eh ia U Blei."* Kane ka kdew ia ki jingai jong ngi na ki jingioh bad jingdon jong ngi — ia ki pisa jong nga na ka bynta ban kyrshan ia ka kam U Blei. U Blei U khmih ha kiba kum kita ki jingai sha ka jingkynshew jong U ba ki long ki jingknia ba la buh halor ka duwan ha khmat jong U; bad haba ngi ai da ka mynsiem kaba kylluid bad da ka dohnud kaba sngur, ka long kaba pynsngewbha eh ia U.

Ka Baibl ka kren ruh sa ia kawei pat ka jait jingknia kaba uba ngeit baroh kum u lyngdoh u dei ban ai ha U Blei, bad ia kata ngi shem ha ka shithi sha ki Rom 12:1 — *"Namarkata, nga kyrpad ia phi, ko parabangeit, na kita ki jingisynei U Blei, ban aiti noh ia ki met jong phi kum ki JINGKNIA baim, bakhuid bad bapynsngew-bha eh ia U Blei, kaba long kein ka jingshakri bakynja-mynsiem jong phi."* Kane pat ka kdew ia ka jingaiti lut ia ki met jong ngi ha ka duwan jong ka jingshakri kumta ba ngi lah ban trei ia ka kam jong U Blei.

Ka jingainguh jong ka Testament Barim ka long da u mrad uba la iap; ka jong ngi pat ka long da ka met kaba im ia kaba la thied bad la siewspah da ka snam U Khrist. Ha ka Testament Barim, haba pynkyntang ia u lyngdoh sha ka kam ka jingshakri ia U Blei, la pynsleh ia u ha ka shkor, ka kti bad ka kjat — ka shkor ban shah shkor ia kaei kaei kaba U Blei U kren, ka kti ban trei ha kaba shakri ia U, bad ka kjat ban iaid lem bad U Blei kumta ba baroh shirynieng naduh khlieh haduh kjat u briew u long u jong U Blei.

Dei kaba kum kane kein ka jingknia-ainguh kaba U Blei U khmih lynti na uwei-pa-uwei u Khristan uba long hapoh ka iia jong ka jingaiei-ka iia jong ka Testament Bathymmai. Ia ki kti jong ngi, ia ki kjat jong ngi, ia ki khmat jong ngi, ia ki shkor jong ngi bad ia ki bor met bad bor pyrkhat jong ngi baroh dei ban aiti lut ha U Blei ba Un pyndonkam ia ki sha ka jingmane ia U bad na ka bynta ka kam jong U. U 'riewngeit uba rit tam, kat kum ka Ktien U Blei, u long u lyngdoh, u nongtrei bad u nongmane, bad namar ba U Khrist U la thied ia ngi da ka dor bah ka jingshah knia jong U ia lade hi, baroh kaba ngi long bad kaba ngi don ka long ka jong U. Kaba kum kata kein ka long ka jinglong-lyngdoh bashisha kaba ka Baibl ka kren, bad kaba kum kata ruh ka long ka jinglong-lyngdoh ha ka balang Protestant.

Ko ki lok baieit kiba don hapoh ka balang Roman Katholik, peit kein mynta ia ka jingiapher kaba shai kdar hapdeng ka jinglong-lyngdoh bakhim pyrkhing jong ka balang Roman Katholik ia kaba la seng nongrim ha ka jingbatai bakla bad ha ki rukom pateng-la-pateng bad kata ka jinglong-lyngdoh kaba shisha kaba kat kum ka Baibl. Sa shisien pat nga kylli ia phi: Hato phin shaniah na ka bynta la ka jingpynim ia ka mynsiem jong phi ha ki rukom pateng-la-pateng ki briew ne ha ka jinghikai bashai kdar jong ka Ktien U Blei?

Nga la kren na ka Baibl hi ia kine kiei kiei baroh kiba iadei bad kane ka jinglong-lyngdoh. Lada phi ieit ia U Trai Jisu Khrist phi dei ban shah shkor bad ban kohnguh ia ka Ktien jong U naba kata ka long ka dak jong u Khristan uba shisha. U Jisu hi U ong: "*Jar uba long na U Blei u shah shkor ia ka ktien jong U Blei*" (Ioan. 8:47). Ka dak kaba pyniapher ia ki langbrot kiba shisha jong U na kito ki bym dei ki jong U ka long ba, ki langbrot jong U ki sngew bad shah shkor ia ki ktien jong U, namar ha Ioannis 10:27 ngi pule: "*Kita ki langbrot jong nga ki sngap ia ka ktien jong nga; manga te nga ithuh ia ki, bad ki iabud ia nga.*" Kane ka long ka Ktien U Khrist ia kito baroh kiba wad ban ioh jingpynim. Mynta la buh shai kdar ha khmat jong phi ia ka Ktien U Khrist kumba ngi shem ha ka Baibl (Testament Bathymmai) bad ia ka ktien ka balang Roman Katholik. Bad mynta ruh ka dei ia phi ban ai ia ka rai jong phi ia kano na kine phi jied bad phi pdiang — ia ka Ktien U Khrist ne ia ka ktien u briew (*ka balang*)? Phim lah ban ieng pdeng. Phi dei ban ai tang kawei ka jubab — U Khrist ne ka balang Roman Katholik. Uwei-pa-uwei uba long Roman Katholik uba

pyrkhat na ka bynta la ka jong ka jingim bad jingsuk ha ka bymjukut u la dei ban pule bniah ia kine ki bynta na ka Ktien U Blei ha ka Testament Bathymmai. To ngin iaikynmaw barabor ia kaei kaba U Jisu U la maham da kaba ong: *"Kata ka ktien ia kaba NGA la kren* (ym ki rukom pateng-la-pateng jong ki briew), *kata hi kein kan pynrem ia u ha ka sngi khadduh"* (Ioan. 12:48).

(Khnang ban ioh ka jingshai kaba paka shaphang kane ka sobjek, ngi kyrpad ia ki nongpule ban pule bniah ia ka Shithi sha ki Hebru, khamtam ia ki lynnong 7, 8, 9 bad 10).

Lynnong III
KA PURGATORY JONG KA BAIBL

Ka ktien *gospel* ka mut *ka khubor babha*, bad u klongsnam jong kane ka khubor babha kaba U Khrist U wallam ia u khunbynriew u long kane ka jingshisha: ba da ka jingngeit ha ka jingiap basiewspah jong U Khrist halor ka diengphna, u nongpop ba la ioh map u la lait phar na ka jingpynrem bad ka jingpynshitom namar ki pop jong u; bad namar ba ia u la pynksan da ka jingngeit bad ym da ki jingleh ne da ka hok jong u hi, ha kata hi ka khyllipmat ba u iap u rung beit sha ka jinglong basuk bad U Khrist ha Bneng. Kane ka long ka jinghikai kaba shai, kaba thikna bad kaba skhem bha jong ki Jingthoh Bakhuid kumba ngin sa iohi sharum, bad ka dei ban long ka jingangnud ba mih hi na ka dohnud jong uwei-pa-uwei u Khristan uba don kane ka jingsngewskhem ban iasam lem ia kane ka khubor babha sha kito ki bym tip ia ka.

Ha kine ki jingthoh jong nga nga pyndonkam ia kata ka rukom pyrkhat ban pynshisha ia ka jinglong jong kaei kaei da kaba kdew bad pynshongnia ba kam long kumta kumba la tharai ba ka long. Ka Baibl ka kren shaphang ka Purgatory ka jaka ban sait pynkhuid ia ki pop, khnang ba u 'riewngeit u lah ban long uba la pdiang hun da U Blei na Bneng. Hato kane ka long kajuh kum kata ka purgatory ba la hikai da ka balang Roman Katholik?

To, mynta ngin iapyrkhat, da ka jingmut kaba sngur khlem da noh shiliang ia ka jingiapher hapdeng ka purgatory ba la hikai da ka balang Roman Katholik bad ka purgatory jong ka Baibl.

Ka jinghikai ka Balang Roman Katholik shaphang ka Purgatory.

U Kardinal Gibbons ha ka pej 247 jong kajuh ka kot jong u (*The Faith of our Fathers)* ba la ong sha khmat, u kubur ba, "*Ka Balang Roman Katholik ka hikai ba, nalor ka dujok kaba long ka jaka pynshitom junom-la-junom ia ki bymman, bad ka bneng kaba long ka iing shongneh basuk bymjukut jong kiba hok, don ruh ha lyndet jong kane ka jingim ka jaka-pdeng jong ka jingpynshitom shipor kaba dei ia kito kiba la iap ha ki pop ba lah ban ioh jingmap, lane ia kito ki bym pat lah ban pynhun khoit ia ka hok U Blei namar ki pop ba ki la ioh map.*"

Ka jingdon jong ka purgatory ka long ka jinghikai shong-tynrai jong ka balang Roman Katholik, ia kaba ym lah, hana, ban iasaid pyrshah ia ka, bad ka teh ban pynhap sha ka jingtim ka Dujok junom ia uwei-pa-uwei uba len ia ka, bad uno uno uba len ia ka u long ba-la-tim kat kum ka rai shongkun jong ka Dorbar ha Trent kaba ong kumne:-

"*Lada uno uno u ong ba hadien ba la ioh ia ka jingaiei jong ka jingpynksan, ia ka pop jong uwei-pa-uwei u nongpop ba la kylla-kaba-mut la map noh bad ba ia ka kuna jong ka jingpynshitom bymjukut la pyndam noh phar, bad ba kumta u la lait syndon na ka jingpynshitom shipor kum ka ram la ha kane ka pyrthei ne ha kata ka ban sa wan ha ka Purgatory shuwa ba yn shah ia u ban rung shapoh ka Hima: to un long ba-la-tim.*"

Hynrei, ko ki lok jong nga, kata ia kaba ka balang Roman Katholik ka tim dei ia kata pynban ba ka Baibl ka hikai — ba u nongpop ba la pynksan u la ioh map phar na ki pop jong u baroh, bad ia ka kuna jong ka jingpynshitom bymjukut la siew bad la khein iadep khoit haba u la pdiang ia U Khrist kum U Nongpynim jong u hi. Kata ka long u klong-snam jong ka gospel hi. Kata ka long ka jingmut bashisha jong ka jingpynim katba kum ki Jingthoh Bakhuid, la ym katba kum ka jinghikai ka balang Roman Katholik.

Bishar hi ma-phi lada ia ka ram ym shym la siew dep khoit da U Khrist haba U Trai hi da lade U ong kumne kat kum ka Kotbah Roman Katholik: "*Ba uta uba iohsngew ia ka ktien jong nga, bad uba ngeit ha uta uba la phah ia nga, u don ka jingim bymjukut bad um hap sha ka jingbishar pynrem*" (Ioan. 5:24). Dang don ka ban kham shai palat nalor kata? Ka jingbishar ka la lah dep. Pynban ka balang Roman Katholik ka dawa ba kito baroh kiba ngeit ia kine ki ktien jong U Khrist kiba shai kum ka sngi, kin long

ki ba-la-tim. Kata ka mut ba, lada phim ngeit ia ka purgatory ki Roman Katholik, phi dei ban shu leit Dujok beit. Dei tang kito kiba la phai lyndet bak ia ka Baibl ban pdiang ia ka jinghikai kuman jong u briew kiba lah ban ngeit ia kaba kum kata kaei kaei!

Ia kane ka jinghikai shongtynrai jong ka balang Roman Katholik shaphang ka purgatory la seng nongrim ha ka jingpyniabynta jong ka ia ka rukom pynshitom namar ka pop—(1) ka jingpynshitom bymjukut *(ha Dujok)* bad (2) ka jingpynshitom shipor *(ha ka purgatory)*, bad kumjuh ruh ia ka pop la pyniabynta ha ki arjait, (1) ka pop ba don jingmap, bad (2) ka pop bym don jingmap. Hynrei ka Baibl kam shym hikai ei ei shaphang kaba kum kane ka jingpyniabynta ia ka rukom pynshitom namar ka pop. Ia ka jingpynsaja kaba ngi dei ban shah namar ki pop jong ngi la siew dep khoit da U Khrist halor ka diengphna. U Jisu Khrist da ka jingshah shitom jong U halor u lum Kalbari U la siew dep khoit ia ka ram jong ngi ha ka Kashari U Blei ha Bneng, bad ym sah ei ei shuh ia ngi ban dang hap siew pat. Kat kum ka Shithi U Paul sha ki Rom, Lyn. 8:1, "*Ym don ka jingpynrem ia kita kiba ha U Khrist Jisu.*" Ka balang Roman Katholik ka ong ba dang don ka jingpynrem sa katto katne; ka Baibl ka ong ym don jingpynrem ei ei.

Ym don jingiapher ei ei ruh em hapdeng ki jait pop. U Jisu U hikai kumta. U ong ba lada ngi pynkhein iwei na kiba rit tamna ka hukum ngi la rem ha baroh (*Math. 5:19*). U Jakob u ong, "*Namar jar u ban sumar biang ia ka hukum baroh kawei, hynrei un jynthut tang ha iwei, u la jia long uba rem na ki baroh*" (Jak. 2:10). Ka Baibl kam pyniapher ei ei shaphang ki jait pop kumba pyniapher ka balang Roman Katholik kaba long tang ka jingthaw briew suda. Ha ka Baibl ka pop ka dei ka pop, bad ka dawa ia ka kuna kaba long da ka jingiap. Ia kata ka kuna da ka jingiap la siew dep khoit da U Trai jong ngi haba U la iap halor ka diengphna.

Ka purgatory jong ka balang Roman Katholik la ong ba ka long ka jaka ha kaba ki mynsiem jong ki nongiap ki shah pynshitom ha ka ding shisha. U St. Thomas Akwinas u hikai ba ki jingkordit jong ka purgatory ki long kiba jur kat ki jong ka dujok hi. U Kardinal Bellarmine u ong, "*ka long kajuh ka jingshitom kaba u nongpop u dei ban shah kumba ha Dujok hi, tang ba ha ka purgatory ka long tang shipor, hynrei ha dujok pat ka long junom-la-junom.*" Ka Kot-Khubor Katholik kaba kyrteng *Our Sunday Visitor* ha ka jingthoh jong ka kaba 26 tarik u bnai

November 1945 ka kren shai kumne: "*Ka purgatory ka long kaba da don shisha: ka long ka rudnong jong ka Dujok...ki jingpang jingkordit jong ka purgatory ki iaryngkat bad kito ki jong ka Dujok hi. Kane ka mut ba ka jingrhem jingtyrha jong ka ding ka long kajuh ha kine baroh ar ki jaka.*"

Ka jingbymthikna bad ka jingkordit ban ngeit ha ka Purgatory.

Ia ki milian ki briew ia kiba la kha hapoh ka balang Roman Katholik la hikai ba kin tip bha ia ka Kitab Jingduwai Katholik ban ia kaba ki tip ia ka Baibl Bakhuid da kaba yn bishar ia ki ha ka sngi kaba khadduh. Bad haba ka long kumta, da shisha ki Khristan Katholik ki tip tang khyndiat eh ia ka jingshisha jong ka Baibl hi, bad ki shu ngeit tylli khlem sngewthuh ia ki jinghikai pyrkhing jong ka balang jong ki ki bym don ha ka Baibl. Namarkata, kam long kaba sngewphylla ba kine ki Katholik da ki milian ki im bad ki iap ha ka jingsheptieng ia ka jingiap, ba la pynkordit ia ki da ka jingpyrkhat katno ki snem, kim tip, ba ki dei ban pynlut ha ka lanot bad ka kordit sat ha kata ka jaka sha lyndet jong ka jingiap ia kaba ki khot ka purgatory. Ka long da shisha kaba sngewlanot khop bad kaba sngewsynei ruh ia ki milian ki briew kiba namar ka jingtieng ia ka jingiap ki im hapoh ka jingshah tehmraw ha ki kti ki phadar, kiba ma-ki hi ki long tang ki briew ki bym donbor ei ei, haba ha ka jingshisha ia ka jingpyllait phar bajanai na kane ka jingtieng ia ka jingiap la lah thied ei na ka bynta jong ki da U LYNGDOH BA-LA-THUNG da U Blei hi, U Trai Jisu Khrist kein, kat kumba la thoh ha ka Kotbah Katholik hi kaba ong: "*Namarkata, haba kita ki khun ki long ki nongiohbynta na ka doh bad ka snam, ma-U hi ruh da kajuh ka rukom U la shim bynta na kijuh, ba da ka jingiap Un ioh pynduh noh ia uta uba don ka bor ka jingiap, uta u long u Soitan kein; bad ba Un ioh pyllait ia kita baroh kiba da kaba sheptieng ia ka jingiap ki la ju long baroh shi'rta hapoh ka jinglong-mraw*" (Heb. 2:14,15).

Kine ki ktien ki kdew shaphang ka jinglong-mynsiem jong kito kiba 'riewblei wat napdeng ki Katholik hi—"*ki la ju long baroh shi'rta hapoh ka jinglong-mraw,*" kaba mut, ba ki iai-im ha ka jingshah teh-mraw jong ka jingsheptieng ia ka purgatory ia kaba ki shu mutdur ha la ka jingmut, katba baroh shikatta ka Baibl ka iathuh shai kdar ba da ka jingiap ba long jingknia bad ka jingjop

thiaw ka jingmihpat jong U, U Jisu Khrist U la pyllait phar ia kiba ngeit baroh na kaba kum kata ka jingsheptieng.

U paralok jong nga, uwei napdeng ki hajar kiba la mih noh na ka balang Roman Katholik bad uba la shem ka jingsuk ha U Khrist, u iathuh kumne: *"Arngut na kiba ha iing jong nga ki la iap hapoh hynriew bnai iwei hadien iwei pat. Ia ka kmie la iathuh da u phadar ba kin don ha ka purgatory hynniew snem, bad ka lad ban pyllait ia ki nangta ka long da kaba thang artylli ki mombati shuwa ban sdang ia ka jingleh-niam Mass man ka Sngi U Blei bad ban peit ba ki meh sah haduh ban da kut ka Mass: nangta dei ban thep ar-piah ki pisa ha ka synduk jingkynshew; bad dei ban leh tista ia kane haduh hynniew snem, te yn sa shah ia ki ban rung sha Bneng."*

Da kumno kein une u phadar u tip ba kine ki nongiap kin don ha ka purgatory hynniew snem? Hato don sakhi ei ei ia kata na ka Baibl? Em, ym don ei ei kaba kum kata. Ka jingshisha ka long ba ia kane ka ktien purgatory ym lah ban shem ha ka Testament Barim ne Testament Bathymmai ruh jong ka Baibl Katholik. Da kaba burom eh nga khot ia uno uno u lok Katholik uba pule ia kane ka khubor ba un pynioh ha lade kawei ka Kotbah Katholik, ka Testament Bathymmai, bad da ka mynsiem kaba sngur ai un pule ia ka na basdang sha bakut ban shem aiu ka hikai shaphang ka purgatory la ka long ne em kumba la hikai ia u da u phadar. Nga nud ban ong da kaba shai ba un shem ba ka Baibl wat tang ban saham ruh kam shym saham ei ei shaphang kaba kum kata ka jaka.

Kane ka jinghikai ba khlem nongrim shaphang ka Purgatory ka pynjahburom ia ka jingiap basiewspah jong U Khrist.

Kane ka jingpyrkhat shaphang ka purgatory kum ka jaka pynkhuid-pop bad ka jaka pynkhreh ban bit ban leit sha Bneng ka long kaba la pynrung nyngkong eh da u Pope Gregory ha ka snem 600 H. K. *(Hadien U Khrist)*. Ym shym la tip ei ei ruh em shaphang jong ka da ki Balang Khristan jin haduh 600 snem. Wat ha kata ka por ruh kam pat long ka jinghikai ba la bat pyrkhing jong ka balang Roman Katholik hynrei tad haduh ka Dorbar-balang *(ki Katholik)* ha Phlorens *(Florence)* ha ka snem 1459, ia kaba la pynskhem ha ka Dorbar-balang ha Trent ha ka snem 1548.

Lada la don jingong ei ei ha ka Baibl shaphang ka jaka kaba kum kane ka purgatory ki Katholik, hato uno uno u 'riewpyrkhat u lah ma ban ngeit ba kan 'shim por haduh 600 snem ia ki Kpa

balang ban shem ia ka, 'bad nangta sa 1000 snem hadien kata ban pynskhem ia ka? Ka long kaba shai kdar bad ka bym lah ban'said-da ba kane ka jinghikai, kaba long ka lad bad ka kabu bah ban 'Ium bad pynioh tyngka ia ka balang Roman Katholik, ka long ka jingthaw-nang-stad jong u briew ka bym don nongrim ei ei ha ka Ktien U Blei.

Ka Kot-Tikır ki Roman Katholik kaba kyrteng ka *Baltimore Catechism* ka ong: "*Ka purgatory ka long ka jaka ha kaba pynshitom shipor ia kito kiba iap ha ki pop-rit pop-ria, lane kito ki bym pat lah ban pynhun lut ia U Blei namar la ki jong ki pop.*" Kata ka long kaei kaei kaba ngi dei ban pyrkhat bha — Hato uno uno u nongpop ba la kylla-kaba-mut ia uba la pynim da ka jingngeit ha ka kam ba la pyndep jong U Khrist, u dang dei ban leh ei ei pat da lade ban pynhun ia U Blei, na ka bynta la ki pop, ne U Jisu Khrist hı U la lah leh ia kata na ka bynta jong u? Hato ia ka jingmap jong ngi dei ban pynioh shiteng shiliang da U Khrist bad shiteng shiliang pat da ngi hi? Hato ka jingpynim ka long ka jingaiei, ne ka long kaba ngi dei ban ioh da ki jingleh bad ki kam jong ngi? Hato U Khrist U la siew dep khoit ka kuna namar ki pop jong ngi, ne U siew tang shiteng shiliang na ki bad ia kaba sah ngin hap ban siew hı?

Hangne ka shong ka jingsniew jong kane ka jinghikai shong-tynrai jong ka balang Roman Katholik shaphang ka purgatory. Ka pynjahburom ia ka kam ka jingsiewspah jong U Khrist Uba la ai ka kuna kaba dap biang bad kaba janai na ka bynta jong ngi, bad Uba la pynhun khoit ia U Blei namar ki pop jong ngı. Ka balang Roman Katholik ka ong ba U Khrist U map ne U pynduh tang ia ka jingsngew-pop hynrei Um siew ia ka kuna ne jingpynshitom kaba dei namar ka pop, ia kane ka kuna dei ban siew da kaba shah ha ka lawarding jong ka purgatory. Nga kylli ia phi, kaba kumei kata ka jingmap? Hato U Blei U pynkit ia ka jingpynshitom namar ki pop jong nga halor U Khrist, bad ha kajuh ka por halor jong nga ruh namar kita kijuh ki pop?

Ka Baibl ka pyni shai ba U Khrist u la lah siew dep ka kuna namar ki pop jong ngi baroh.

Ka jubab kaba bha tam ia kane ka jingpynpoh-dor ia ka kam ka jingsiewspah jong U Khrist ka long ban shah ia ka Ktien U Blei hi ban kren da lade. To ngin iakhmih la ka Baibl ka iathuh ne em ba U Khrist U la ai ka jingpynhun kaba dap biang ia U Blei ne ka

bynta ki pop jong ngi baroh, kumta ba ngi la lait phar na ka-jingpynrem jong ka pop bad na kaba hap ban siew kuna na ka bynta jong ka.

Ka Kitab Isaiah 43:25 ka ong: "*Nga, ma-nga hi, nga long Uta Uba pyndam noh ia ki jingryngkang jong me na ka bynta ia lade hi, bad ngan ym kynmaw ia ki pop jong me.*" Ka balang Roman Katholik ka ong ba U Blei Un dang kynmaw hi ia ki pop jong ngi wat haduh kata ka purgatory tad haduh ynda la siewspah pat ia kita ki pop da ki jingshah shitom jong ngi hi. Hynrei U Blei hi da lade U kren shai ba Un ym kynmaw shuh ia ki.

Ka Shithi U Paul sha ki Rom 4:25 ka ong: "*Ia Uba* (U Khrist) *la aiti noh na ka bynta ki jingpalat jong ngi, bad ia Uba la pynmih pat na ka bynta ka jingpynksan jong ngi.*" Hangne ka Baibl ka kren shai ba ia ka jingpynksan ia ngi la pyndep janai da ka jingiap bad ka jingmihpat jong U Khrist. Ka balang Roman Katholik ka hikai ba ia ka jingpynksan ia ngi yn sa pyndep tang hadien ba ngi la shah shitom ha purgatory. Kane ka mut ba ka jingpynksan ia u nongpop da ka jingiap bad bad jingmihpat U Khrist kam pat long kaba janai bha, bad kumta dang dei ban pynjanai ia ka da ka Purgatory.

Ha ka Shithi I U Petros 2:24 ngi pule: "*Uba da lade hi U la bah noh ia ki pop jong ngi ha ka met jong U halor kata ka dieng.*" Haba U Khrist halor ka diengphna U la shah ia ka jingpynshitom namar ki pop jong nga, hato U Blei Un dang pynshitom pat ia nga ruh ha purgatory namar kita kijuh ki pop? Hato U Blei Uba hok U lah ban pynshitom arsien namar kijuh ki pop?

Ha Hebru 10:10 la ong: "*La pynkhuid ia ngi da kata kaba ainguh ia ka met U Jisu Khrist TANG SHISIEN AI.*" Hato kane kam long ka jingkren U Blei kaba shai kdar? Kaei pat ka ban kham shai ia kane? Hangno pat dang donkam ia uba ngeit ban shah shitom ha ka purgatory haba U Khrist U la shah na ka bynta jong ngi shisien shah? U Blei U kwah ia ngi ban ngeit ia kane ka khubor babha, bad hadien kata ban im ka jingim 'riewblei kaba khuid da kaba angewnguh eh namar ka jingpynim bajanai kum kane.

Pat, ha Hebru 10:14 la ong: "*Namar da kawei ka jingainguh U la pynjanai ha la ka'rta ia kita ia kiba la pynkhuid.*" Hangne la iathuh ia ngi ba ia u nongpop uba ngeit ha U Khrist la pynlong ia u uba janai ha khmat U Blei da ka jingngeit jong u ha ka jingshahiap ka jingknia U Khrist ia lade namar jong u. La pynjanai ia u ha Kalbari da ka jingshah shitom U Khrist bad ym ha purgatory da ka jingshah shitom jong u hi.

Rom 8:33 bad 34 ka kylli: "*Uei u ban mudui ia kiba la jied ki jong U Blei? Long U Blei kein Uba pynksan. Uei uta uba pynrem?*" U Apostol Paul hangne u ong ba u briew lane u Soitan um lah ban mudui pyrshah ia kano kano ka mynsiem ia kaba U Blei U la pynim. U Blei U la hun jrut da ka kam kaba U Khrist U la pyndep halor ka Diengphna na ka bynta jong ngi. Ia u nongpop ba la kylla-kaba-mut la lah pynksan lypa ha khmat U Blei. Lada U Nongbishar u la hun, u phadar ne u lyngdoh aiu pat uba lah ban pynrem?

Ka Purgatory jong ka Baibl

Haba ngi phai na ka jingpyrkhat shaphang ka purgatory jong ki Roman Katholik sha ka purgatory jong ka Baibl, long kumba ngi mih na ka jaka ba kahdum syrngiew sha kaba phyrnai sngi, na ka jingthawnang-stad u briew sha ka jingpynpaw bakynja-Blei, na ka jingbakla sha ka jingshisha basngur bad ba khlem thohbria jong ka Ktien U Blei.

Namar don ka purgatory; don ka jaka ha kaba ia ka pop la pynkhuid na ka dohnud jong uwei-pa-uwei u nongpop ba la kylla-kaba-mut, bad kane ka jingshisha shaphang **ka purgatory kaba shisha jong ka Baibl** ka long kaba uwei-pa-uwei na ki Khristan baroh ki dei ban kwah eh ban iasam lem bad ki lok Roman Katholik jong ki kiba ki iaithuh ithaw.

Ha ka Testament Bathymmai ngi pule ha Hebru 1:3 ba U Jisu Khrist "*U kyrshan ia kiei kiei baroh da ka ktien ka bor jong U, haba U la lah pynlong ka jingpynkhuid ia ki pop, U la shong ha ka kti kamon jong Uba khrawtam sha jrong.*"

To mynta, peit bha ia kane, ba da ka jingknia ia Lade U Khrist U la lah pynlong ka jingpynkhuid ia ki pop. U la lah leh ia kata. Kata kein ka long ka jingmut jong ka Kalbari—ka jingpynkhuid ia ki pop jong ngi. Nangta peit pat ba, haba U la lah pynlong ka jingpynkhuid ia ki pop jong ngi U la shong noh, namar ia ka kam jong ka jingpynkhuid ia ki pop la '*pyndep.*' Kane da shisha ka long ka khubor kaba bang tam ia uno uno u briew la uba long Katholik ne uba long Protestant, ne ia uno uno uwei pat.

"Ka purgatory jong U Blei dei ka Diengphna Kalbari." Dei hangta ba U Khrist U pynkhuid phar ia ki pop jong uwei-pa-uwei uba ngeit. U la iap namar ki pop jong ngi shuwa ban kha ia ngi lane shuwa ba ngin leh ia ki. Ym dei tang na ka bynta katto katne tylli ki pop, hynrei ia baroh phar. Bad kane ka jingpynkhuid

ka long tang shisien leh. Kumne kein ka Baibl jong ki Katholik hi ruh ka sakhi shai kdar ba ka purgatory ka long kaei kaei kaba la dep, kaei kaei ka jong ka mynnor bad ym jong ka lawei. Ka hi ka ong ba U Khrist da Lade U *"la lah pynlong ka jingpynkhuid ia ki pop."* Ngi hi ngim lah ban leh ia kata da ki kam jong ngi haba ngi dang im lane da ka jingshah shitom jong ngi hadien ka jingiap.

Katei ka jingthoh haneng kam ieng tang marwei hi ban kren ia kane ka jingshisha. Pyrkhat pat ia ka Hebru 9:13,14: *"Namar lada ka snam ki blang bad ki masi......ba la synreit ia kita kiba la pyntngit, ka pynkhuid sha ka jingpynkhuid ia ka doh; da katno tam ka snam U Khrist... kan pynkhuid ia ka jingiatiplem jong phi na ki jingleh baiap, ia ka ban shakri ia U Blei Uba im?"* Hangne ruh la iathuh ia ngi ba ka snam U Khrist ia kaba la pynmih ha Kalbari ka pynkhuid ia ngi na ki pop jong ngi. Ym shym la pynkhuid ia ki, namarkata, ha ka lawarding jong ka purgatory ia kaba la shu thaw tang ha ki jingpyrkhat briew.

Ngi pule ruh ha I Ioan. 1:7: *"ka snam U Jisu U Khun jong U, ka pynkhuid ia ngi na ka pop."* Lada ia ki pop jong ngi la pynkhuid haba ngi la ngeit, la pynkhuid phar, la pynkhuid janai ruh ia ki junom-la-junom. Ai ba uwei uwei baroh un ngeit ia kane ka jingshisha te un lait na ka jingsheptieng ia ka purgatory kaba shu mih tang na ka jingpyrkhat briew, ka bym da don shisha.

Na kine ki ktien ha ka Ktien U Blei kumba la kdew haneng, ngi iohi ba ka jingleh-niam Mass na ka bynta kiba ngeit kiba la iap ka long ka bym donkam shuh, namar U Khrist U *"la lah pynlong ka jingpynkhuid ia ki pop jong u briew."* Kawei pat ka Kot-Tikir ki Roman Katholik, ia kaba la pynkhreh da ka Dorbar-pyllun kaba Lai ha Baltimore.* Ka ong, *"Kaei ka Mass? Ka Mass ka long ka jingknia ba khlem pynmih snam ia ka met bad ka snam U Khrist."* Hato ka Mass ka dei kajuh ka jingknia kum kata kaba halor ka diengphna? Ka Mass ka dei kajuh ka jingknia kum kata kaba halor ka diengphna.

Don Ar-lak ki Mass ia kiba la pyndep ha ki 24 kynta ha kylleng sawdong ka pyrthei. Kata ka mut ba kat kum katei ka Kot-Tikir ki Roman Katholik ia U Trai Jisu la knia halor ka duwan ki Katholik haduh saw sien ha man la ka shisekhon. Ianujor ia kane bad kaei ba ka Baibl Katholik ka ong, *"Hynrei U Jisu haba U la lah aiñguh tang kawei ka jingknia namar ki pop junom, U la shong*

*Kane ka Dorbar pyllun *(plenary council)* ka long kaba pynkhamti ia ka bor map.pop ha ka bilang Roman Katholik.

ha ka kti kamon U Blei. Namar da kawei ka jingainguh U la pynjanai ha la ka'rta ia kita kiba la pynkhuid. Te haba ka don ka jingmap ia kine, ym don shuh ka jingainguh namar ka pop" (Heb. 10:12,14,18).

Ko ki lok nongpule, ym don te da kawei pat ka ban kham shai ia kane. Ym don kam ia u lyngdoh Roman Katholik ne u Minister ki Protestant ban batai ia kine ki kyntien. Ki mut thik kumba ki ong bad dei ban ngeit ia ki kum ka Ktien U Blei da kaba yn bishar ia phi bad ia nga. Balei ngin dang pynlang shuh ha kata ka kam ia kaba la lah pyndep? Balei ngin dang ai jingknia shuh nalor kata ia kaba la lah knia tang shisien knia bad kaba la biang junom? Balei ngi dei ban siew pisa na ka bynta ki Mass khnang ban pyllait ia ki mynsiem na kata ka jaka kaba khlem da don shisha?

Nalor kitei dang don shuh sa kawei ka Jingthoh Bakhuid ha ka Ktien U Blei kaba pynpra syndon thiaw ia ka jinghikai shongtynrai ki Roman Katholik shaphang ka Mass. Kata ka long Rom 6:9,10, *"ba ngi da tip ba U Khrist haba la pynmih noh ia U na kiba iap, Un ym iap shuh kein; ka jingiap kam leh donbor shuh halor jong U. Namar haba U la iap, U la iap noh shisien iap kein namar ka pop."* Hato U Blei hi U dang lah ban ong da kumwei pat ka ban kham shai ia kane? Kumno ka Mass kan dang pyniap-pa-pyniap pat ia U Khrist haba ki Jingthoh Bakhuid ki kren shai kdar ba *"U Khrist Un ym iap shuh kein?"* Khmih kein haduh katno ia ka jinghikai bashai jong ki Jingthoh Bakhuid la kyndat sharud bad ha ka jaka jong ki la buh bujli da ka rukom pateng-lapateng u briew?

Nga ainguh ia U Blei namar kata ka sngi babha mynba nga la wan nyngkong sha ka purgatory, ka purgatory U Blei, ka purgatory jong ka Baibl kein, kaba long ka Snam bapynkhuid jong U Khrist U Nongpynim jong nga. Mynba nga dang long u khynnah uba khadlai snem nga la wan sha ka diengphna, bad da ka jingngeit sngur basynlar shisur nga la iohpdiang ia ka jingpynkhuid ia ki pop jong nga ha ka snam U Jisu Khrist. Dei hangta ba nga la kylla-kaba-mut kat kum ka jingmut jong ka Baibl. Dei hangta ruh U Blei U la weng noh junom ia ki pop jong nga na nga mynba nga la kylla-kaba-mut bad nga la ngeit. Man la ka sngi naduh kata ka khyllipmat nga phla ha U ia la ki jong ki pop, U long Uba iaineh bad Uba hok ban map ia ki pop jong nga, bad ban iai-pynkhuid ia nga na ka jingbymhok baroh. Ia kane ka jingngeit la seng nongrim ym ha ki jinghikai batpyrkhing jong u briew, hynrei ha ki Jingthoh Bakhuid kat kum

I Ioan. 1:9 kaba ong: "*Lada ngi phla ia ki pop jong ngi* (phla ha U Blei, ym ha u lyngdoh) *U long uba iaineh bad Uba hok, ba Un map noh ia kita ki pop jong ngi bad ba Un pynkhuid ia ngi na ka bymhok baroh.*"

U 'riewngeit ba la ioh jingkha arsien ha ka khyllipmat ba u iap u leit beit ban long ryngkat bad U Khrist kumta kumta hi.

Lada ngi pule shuh shuh ia ki Jingthoh Bakhuid ngin nang kham shai kham shai ba ym don purgatory hadien ka jingiap, namar ka Baibl ki Katholik hi ka kren shai ba haba iap uno uno u 'riewngeit bashisha uta hi u leit beit sha U Khrist ha Bneng khlem da rung lyngba kano kano ka jaka-pdeng jong ka jingshah shitom bad jingpynkhuid pop.

Ha ka Kitab Jingpynpaw 14:13 ngi pule, "*Suk kita ki nongiap kiba iap ha U Trai, naduh mynta. Shisha shisha ong U Mynsiem, ba kin ioh shongthait noh na ki jingtrei minot jong ki.*" Hangne ka Ktien U Blei ka iathuh ia ngi ba ki Khristan kiba iap ha U Trai ki don ha ka jingjahthait bad jingsuk kynjai hadien ka jingiap. Ngim shem ba la ong ei ei hangne shaphang ka purgatory.

Kumjuh ruh ka long kaba shisha kat kum ka Shithi sha ki Philipi 1:23 ha kaba la iathuh ia ngi ba U Khristan u leit beit sha bneng haba u iap. Ka ong kumne: "*ban ioh leit noh, bad ban long lem bad U Khrist ka long kaba kham bha shikaddei eh.*" U Trai jong ngi Um don ha purgatory. U don ha Bneng bad ngi leit ban iadon ryngkat lem bad U. Une u Apostol ba la pyrsad mynsiem da U Blei um shym kren ei ei ruh hangne shaphang ka purgatory. Kane ka jinghikai ka long tang ka jingthawnang-stad ki briew ban teh hapoh ka bor jong ki ia kita ki bym don jingtip ei ei ruh em ia ka Baibl.

Nangta shuh shuh ruh ia ka kynhun ki 'riewngeit baroh ha U Khrist la ong ba ki long "*ki kur baroh ha bneng bad ha ka khyndew*" (Eph. 3:15). Hangne don ka sakhi kaba shai kdar ba ka purgatory ki Roman Katholik ka long tang ka puriskam. Ka Baibl ka kren shai ba baroh ki kur ha U Blei — ka kynhun ki 'riewngeit shityllup pyrthei — ki don ha kawei kawei na kine ki jaka. Haba ki dang im, ki don ha pyrthei. Haba ki la iap, ki don ha Bneng. Lada la don kawei pat ka jaka kaba lai ia kaba la khot ka purgatory, u Apostol Paul un jin da la iathuh ia ngi. U ong ba ym don ka jaka kaba lai.

Sa shisien pat ka Baibl ha II Korinth 5:8 ka ong, *"ban leit noh na kane ka met... ban ioh shongsah bad U Trai."* Don aiu pat kaba kham shai ban ia kane? Haba ka mynsiem u 'riewngeit ka leit noh na ka met ha ka por ba u iap, kumta kumta hi u la *"don ryngkat bad la U Trai"* ha ka iing shongneh ha Bneng.

Ia kajuh ka jingshisha la kren shaphang u dakaid halor ka diengphna. Hato u la leit sha ka purgatory haba u la iap? *"Shisha shisha nga ong ha me, Ha* **kane ka sngi** *men long lem bad nga ha ka paradais"* (Louk. 23:43). Katno ka iapher ka bneng ka khyndew ban don lem bad U Khrist ha ka paradais, ban ia kaba don bad kita ki mynsiem ia kiba la shu tharai bad mutdur ba ki don ha purgatory!

Ka plan baphylla jong U Blei na ka bynta ka Jingpynim kumba la pynpaw ha ki Jingthoh Bakhuid, kam pyni ba donkam ia kata ka jaka kum ka purgatory jong ki Roman Katholik. Haba u briew u iap u dei ban long u 'riewngeit bashisha jong U Khrist, lane u dei ban long u bymngeit. U dei ban long ia uba la pynim, lane uba la jot. Lada u long ia uba la pynim, ia ki pop jong u baroh la map lut phar da U Khrist, bad u rung beit sha Bneng uba la pynkhuid na ki pop baroh da ka jingngeit ha ka snam ka Diengphna. Lada u long uba khlem ioh jingpynim, un rung ha ka pyrthei jong kiba la jot noh ban ap hangta ia ka jingbishar bakhadduh. Ngim ju ai jingkmia lane ngim ju duwai na ka bynta kiba la iap jong ngi namar kim donkam shuh ia ki. Bad lada ki iap khlem ioh jingpynim, ki jingduwai jong ngi baroh kin ym lah ban pynkylla ia ki, namar ka Ktien U Blei ka ong, *"Ka jingbitar U Blei ka iaisah bad ki."*

Dei namarkata ba ka Salm 49:7, ka ong: *"Ym don na ki kiba lah da kumno kumno ruh ban pynim ia la u para, lymne ai ka kuna ha U Blei na ka bynta jong u."* Ka jinglong hi jong u briew ha kata ka khyllipmat jong ka jingiap ka rai kut junom-la-junom ia ka nusib jong kawei-pa-kawei ka mynsiem. Lada ki briew, shynrang bad kynthei, ki dei ban ioh lait junom na ka jingpynshitom jong ka pop, ki dei ban ioh ia kata ha kane ka jingim. Ki jingduwai jong kito kiba dang im kin ym lah ban pynkylla ia ka nusib ka mynsiem jong ki. Kata ka long kaei kaei kaba uwei-pa-uwei u dei ban rai kut na ka bynta ia lade ha kane hi ka jingim. Ia kata lah ban rai da ka jingngeit sngur bashida ha ka jingsiewspah kaba U Khrist U la pyndep halor ka diengphna. Kumba ka Ephesos 2:8,9 ha ka Baibl Katholik ka ong: *"Namar da ka jingaiei la pynim ia phi, da ka jingngeit kein; kata ruh ym na phi hi; ka long ka jingai U Blei; ym da ki jingleh kein, ba uno uno un ym ioh ban sngewsarong."* Tang lada

ki lok Katholik jong ngi kin pule ia ka Baibl da lade hi, bad da kaba leh kumta kin sngewthuh ia ka plan ka jingpynim jong U Blei, bad kin iohi ba ka purgatory hadien ka jingiap ka long ka bym donkam namar ia ka jingpynkhuid badap biang janai la lah pyndep na ka bynta jong ki da ka Snam bapynkhuid jong U Khrist.

Dei tang ka niam Khristan jong ka Baibl kaba long kaba shisha.

Kaba kum kane, te, ka long ka jingiapher hapdeng ka niam ba la pynshong nongrim ha ka jingthawnang-stad u briew da ki rukom pateng-la-pateng bad kata ia kaba la seng nongrim ha ka Ktien U Blei. Kata kawei ka long ka jingiakhleh lang jong ka jingshisha bad ka jingbakla; kata kawei pat ka long ka Niam Khristan jong ka Testament Bathymmai. Hato kam la shai katto ba ka niam Roman Katholik ka long ka jingbteng ia kata ka niam Jiw ia kaba U Khrist U iapyrshah katta katta? U la ong: "*Kumta phi la pynduh noh ia ka hukum U Blei da ka rukom pateng-la-pateng jong phi*" (Math. 15:6). Ha ki jingiasaidnia bad ki rangbah niam U Jisu U pynbeit pynkut ia ki jingiasaidnia baroh bad U pynskhem ia ka jingshisha da kaba kdew sha ki Jingthoh Bakhuid. Lada kaei kaei ka don ha ka Baibl, kata hi ka la biang ia U ban rai bad pynkut nia ba kam lah ban long da kumwei pat. Phim tharai, ko lok nongpule, ba kata ruh ka dei ban long bad ngi de?

Ka jingtynjuh kaba da ka Jingthoh Bakhuid ka long ka jingtynjuh bakynja-Blei ba la hukum da U Blei hi ban tynjuh ia kano kano ka niam. U la ong ha Isaiah 8:20, "*To, phai sha ka hukum bad sha ka jingphla! lada kim kren kat kum kane ka ktien, ka long namar ba ka jingshisha kam don ha ki.*" Ym don kaei kaei kawei pat ka ban kham shai ba ka Baibl ka long ka Tarajur ka ban thew, bad ka Nongbishar kaba tang ma-ka hi ka ban bishar ia ngi hangne bad ha ka lawei bymjukut.

Te ha kano ka rukom ba ngi sngew, ngi niew, bad ngi pdiang ia ka Baibl, kata hi ka pynpaw la ngi long ne em ki synran bashisha jong U Khrist. U ong ha Ioan. 8:31, "*Lada phi iaisah ha ka ktien jong nga, phi long ki synran jong nga da shisha.*" Nga sngewskhem ha la ka jingmut ba napdeng ki lok Katholik ki ban pule ia kane ka khubor kin don ki ban sngew-kwah ban pule ia ka Baibl, ym hapoh ka jingialam jong ki phadar jong ki, hynrei hapoh ka jingialam jong U Mynsiem Bakhuid. Lada kin leh kumta, te ia ka kular jong U Khrist ha Ioan. 8:32 yn sa pyndep ha ki. U ong, "*Bad phin ioh ithuh* (sngewthuh) *ia kata ka jingshisha, bad kata ka jingshisha kan pyllait noh ia phi.*"

Ha sngap ia ka jingsakhi jong u lyngdoh uba shahshkor ia ka Baibl.

U Phadar Joseph Sakshello (Fr. Joseph Zacchello) u long uwei na ki lyngdoh ha ka Iing-mane Roman Katholik ha Shikako (Chigago), kaba kyrteng, *'Church of Blessed Mother Cabrini.'* U la long u phadar uba trei shitom shibun, uba pule bha ban ioh jingstad bad uba shisyrtap mynsiem. Um ju salia ban tuklar ne bishar la ki jingiathuhkhana jong u ki long ne em kat kum ka Baibl. U ong, "Ka jingtrei bad ka jingangnud jong nga baroh ka long tang kumno ban pynsngewbha ia la u jong u Pope." Nangta don kaei kaei kaba la jia ban pynkylla baklybak ia ka jingim jong u. Ngan ai ba un iathuh hi da lade ha la ki jong ki ktien jong u shaphang kata ka jingjia:

"Ka dei ha ka sngi U Trai, February 1944, haba nga plie ia ka radio, da kaba jia ryngkhat ka leit ngat da ka prokram jong ka Balang Protestant. U Pastor jong kata ka Balang u dang iathuhkhana. Nga sa ba ngan khyrwait noh shawei ia ka radio namar ngam dei ban sngap ia ki jingiathuhkhana Protestant, hynrei, nga lam sngewtynnad, da kumno ngam tip, bad kumta nga la sngap.

"Ia ka jingngeit-niam jong nga kaba rim la pynkhih naduh tyllong tang da kawei ka dkhot na ka Baibl: *"To men ngeit ha U Jisu Uba U Trai, bad yn sa pynim ia me"* (Ki Kam. 16:31). Kumta, imat kam long pop pyrshah ia U Mynsiem Bakhuid ban ngeit ba uno uno u lah ban long uba la ioh jingpynim.

"Ha kata hi ka por, ngam pat ioh ia ka jingkylla-kaba-mut, hynrei ka jingmut jingpyrkhat jong nga ka la dap da ki jingartatien suda ia ka niam Roman Katholik. Nga la sdang ban kham pynleit jingmut bha shaphang ki jinghikai jong ka Baibl ban ia ki hukum u Pope jong nga bad ki jinghikai-bat-pyrkhing jong ka balang Roman Katholik. Ki briew ki ia-ai kylluid bha ia nga, man la ka sngi, haba nga pyniaid shiteng kynta ia ka jingleh-niam kaba ki khot ka Mass namar ba nga kular ban pyllait ia ki mynsiem jong kiba ha iing ha sem bad ki baieit bathoin jong ki na ka lawarding jong ka purgatory. Hynrei man ka sien ba nga khmied ban peit ia ka dur diengphna kaba heh ba la sieh halor ka duwan nga sngew kumba U Khrist U dumok ia nga da kaba ong, 'Me tuh na kiba duk, ki rangli ki juki, ki briew kiba trei shitom da ki jingkular thok balamler jong me. Me hikai ia ki briew ia kiei kiei kiba pyrshah ia ka jinghikai jong Nga. Ki mynsiem jong ki 'riewngeit kim leit sha kano kano ka jaka pynshitom,

namar nga la ong, "*Suk kita ki nongiap kiba iap ha U Trai, naduh mynta. Shisha ong U Mynsiem ba kin ioh shongthait noh na ki jingtrei minot jong ki*" (Jingpyn. 14:13). Ngam donkam ka jingiaiknia pat ia ki jingknia jong ka diengphna namar ka jingknia jong nga ia lade ka la dep janai. Ka kam jong ka jingpynim jong nga ka la biang janai namar U Blei U la pynskhem ia ka da kaba U la pynmih pat ia nga na kiba iap. "*Namar da kawei ka jingainguh U la pynjanai ha la ka'rta ia kita ia kiba la pynkhuid*" (Heb. 10:14). Lada ma-phi ki lyngdoh bad u Pope phi donbor ban pyllait ia ki mynsiem na ka purgatory da ki Mass bad ki kam-map-pop jong phi, te balei pat phin dang iadonkam ia ka jingknia.'

"Ngam lah shuh ban shah ban peit ia ka dur U Khrist ha ka duwan. Haba nga ialap ha ki briew ba u Pope u long u nongmihkhmat jong U Khrist, uba hiar-pateng na u Petros, uba long u mawsiang bajanai bym lah ban bakla bad ba halor jong u la tei ia ka balang U Khrist, nga sngew kumba ka jingsawa ka dumok biang ha nga ka da ong:

'Me la iohi ia u Pope ha Rom; me la iohi ia ka iing paki dulan jong u; ia ki shipai pahara jong u; ia ki briew kiba dem ban doh ia ki kjat jong u. Hato me lah ban ngeit shisha ba ma-u u mihkhmat ia Nga? Nga nga la wan ban shakri ia ki briew; Nga la sait ia ki slajat jong ki; Ngam don jaka bangno hangno ban buh ia la ka khlieh. Khmih ia Nga halor ka diengphna. Hato me ngeit shisha ba U Blei U la tei ia la ka Balang halor jong u briew haba ka Baibl ka kren shai kdar ba u Nongmihkhmat jong U Khrist ha ka pyrthei dei U Mynsiem Bakhuid, bad ym dei u briew? (Ioan. 14:26). "*Bad uta u mawsiang dei U Khrist hi.*" Lada ia ka balang Roman Katholik la tei halor u briew, te kam dei ka balang jong Nga.'

"Nga ju hikai ia ki briew jong nga ban leit sha ka Mari, ban leit sha ki 'Riewkhuid, ha ka jaka ba kin leit beit sha U Khrist. Hynrei kata ka jingsawa hapoh jong nga ka iai-ong: 'Uei uba la pynim ia me halor ka diengphna? Uei uba la siew ia ka ram jong me da kaba pynmih ia la ka jong ka snam? Hato dei ka Mari, hato dei ki 'riewkhuid, ne ma-Nga U Jisu? Ma-me hi bad shibun kiwei ruh ki lyngdoh, phim iangeit ia ka jingphong jynsur ki lyngdoh lane ia ka jingmane-khyndai-sngi ha ka Mari, lane ia ki jingduwai-niew-kpieng, lane ia ki dur ba la mutdur ha u maw u dieng, lane ia ki mombati; pynban phi bat pyrkhing ia ki bad iaileh ia ki hapoh ki iingmane jong phi namar ki long ki lad bad ki kabu kamai pisa. Hynrei ngam

kwah ban don kano kano ruh ka jingiakhaii ha ka Balang jong nga. Kiba ngeit jong nga ki dei ban mane ia nga — ha ka mynsiem bad ha kaba shisha. Pynduh noh te ia kine ki blei-thaw.'

"Hynrei ka jaka ha kaba ki jingsngewartatien jong nga kipynshitom sat ia nga dei hapoh ka *'kamra-synduk phla pop.'* Ki briew ki iawan sha nga, ki iadem khohsiew ha khmat jong nga, ki da phla ia la ki jong ki pop ha nga. Bad nga pat, da kaba thaw da ki kti ia ka dak ka diengphna, nga kular ia ki ba nga don ka bor ban map ia ki pop jong ki. Ma-nga kein, u nongpop, bad u briew, nga shim ia ka jaka U Blei, bad ia ka hok ka iktiar U Blei, bad kata ka jingsawa basngewshyrkhei hapoh jong nga ka ngam shaduh kaba jylliew eh jong ka dohnud jong nga ka da ong: 'Me lute ia U Blei da kaba knieh noh ia ka burom jong U. Lada ki briew ki kwah jingmap ia la ki pop, ki dei ban leit sha U Blei bad ym sha me. Ki la pynkhein ia ka ain jong U Blei. Sha U Blei te ki dei ban leit phla ia la ki jong ki pop; ha U Blei hi ruh ki dei ban duwai ban ioh jingmap. Ym don u briew uba lah ban map pop, hynrei tang U Jisu Uba lah bad U map ruh ia ki pop. *("Ym don kauei pat ka kyrteng hapoh ka bneng, ia kaba la ai hapdeng ki briew, da kaba ka dei ba yn pynim ia ngi"* — Ki Kam. 4:12).

"Ngam lah shuh te ban sah hapoh ka balang Roman Katholik namar ngam lah ban iai-shakri arngut ki kynrad, ia u Pope bad ia U Khrist. Ngam lah ban ngeit artylli ki jinghikai kiba iapyrshah kawei ia kawei pat, — ka jinghikai kaba da ki rukom pateng-la-pateng jong u briew bad kaba da ka Baibl. Nga dei ban jied hapdeng U Khrist bad u Pope; hapdeng ka jinghikai da ki rukom pateng-la-pateng jong u briew bad ka Baibl; bad nga la jied ia U Khrist bad ia ka Baibl."

Kane kein ka long ka jingphla jong uta uba la ngeit sngur ha ka balang Roman Katholik tad haduh ba un da pule ia ka Baibl da lade hi. Hangta u la ioh ia ka jingsuk bashisha, ia ka jingsngewskhem ia ka jingpynim, ka jingpyllait na ka jingtieng ia ka jingiap, bad na ka jingtieng ia ka purgatory hadien ka jingiap. Te, da ka jingshlei jong ka jingieit ia la ki jong ki lok Katholik u la pynmih madan ia la ka jong ka jingphla khnang ban iarap lem ia kito kiba kum ma-u kiba shaniah bad buhti ia la ki jong ki mynsiem ha ka seng-niam ha ka jaka ba kin shaniah bad buhti ia lade ha U Khrist bad ha ka Baibl.

Ka long ka jingduwai bajur jong nga ba U Blei Un pyndonkam ia kane ka khubor ban pynshai lem ia kiwei de kiba don ha kajuh ka

jinglong kum u Phadar Joseph Sashello. Ko ki lok Roman Katholik, ym don ba khang ia phi ban pule ia ka Baibl? Pynioh ha lade kawei ka Testament Bathymmai jong ka balang Katholik hi. Pule ia ka da kaba duwai, da shaniah ha U Blei ban ioh jingshai, bad sa bishar hi da lade la kaba nga la ong ha kane ka khubor ka long ne em kaba dei shisha. Nga kular skhem ia phi da ka dohnud baroh ba phin ym babe da lei lei ruh. Ka jingbabe jong phi kan long tang namar ba phim shym la leh kumta naduh kham mynshuwa. Hynrei ka por ka dang don. Wat shukor ia lade, bad wat shah ruh ba yn shukor ia phi — Amen.

— *Kaba Kut* —

Obtain your Copies from

Shillong Christian Youth Organisation & Conference

Shillong, Assam, India.

ED
Printed at
THE EVANGELICAL PRESS
Christ-Nagar Mission
Badagayedapadavu Post, Mangalore Taluk, S. India.